

ARCHEOLOGIENOTA KEERBERGEN – PATRIJZENDREEF

J. CLAESEN, B. VAN GENECHTEN, G. VERBELEN,
E. DIRIX, A. SYS, E. AUDENAERT,
K. BOUCKAERT & E. KEERSMAEKERS

FEBRUARI 2018

Titel

Archeologienota zonder ingreep in de bodem. Keerbergen – Patrijzendreef

Auteur(s)

Jan Claesen, Ben Van Genechten, Giel Verbeelen, Evelien Dirix,
Annelien Sys, Evelien Audenaert, Kevin Bouckaert & Emma Keersmaekers

Opdrachtgever

Landmeterskantoor Winston Schoeters
Gemeenteplein 22,
3140 Keerbergen

Projectnummer

2018B26

Plaats en datum

Kortenaken, 2 maart 2018

Reeks en nummer

ARCHEBO rapport 2018B26
ISSN 2034-5615

© 2018 ARCHEBO bvba

ARCHEBO aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen worden in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt worden in enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie of enige andere wijze, zonder voorafgaandelijke toestemming van de opdrachtgever.

INHOUD

1	Inleiding	4
1.1	<i>Algemeen</i>	<i>4</i>
1.2	<i>Beschrijving onderzoeksopdracht</i>	<i>4</i>
1.3	<i>Doelstellingen</i>	<i>7</i>
1.4	<i>Randvoorwaarden.....</i>	<i>7</i>
1.5	<i>Onderzoeksvragen</i>	<i>8</i>
2	Huidige & toekomstige situatie	9
2.1	<i>Huidige situatie</i>	<i>9</i>
2.2	<i>Toekomstige situatie</i>	<i>10</i>
3	Bureauonderzoek	13
3.1	<i>Landschappelijke & bodemkundige situering</i>	<i>13</i>
3.2	<i>Archeologische en erfgoedkundige data.....</i>	<i>18</i>
3.3	<i>Historiek en cartografische bronnen</i>	<i>20</i>
3.4	<i>Archeologische verwachting</i>	<i>29</i>
4	Resultaten bureauonderzoek	30
4.1	<i>Algemeen</i>	<i>30</i>
4.2	<i>Beantwoording onderzoeksvragen</i>	<i>30</i>
4.3	<i>Samenvatting / assessment bureauonderzoek</i>	<i>31</i>
4.4	<i>Programma van maatregelen</i>	<i>32</i>
5	Bibliografie	33
6	Figurenlijst.....	34
7	Plannenlijst.....	35

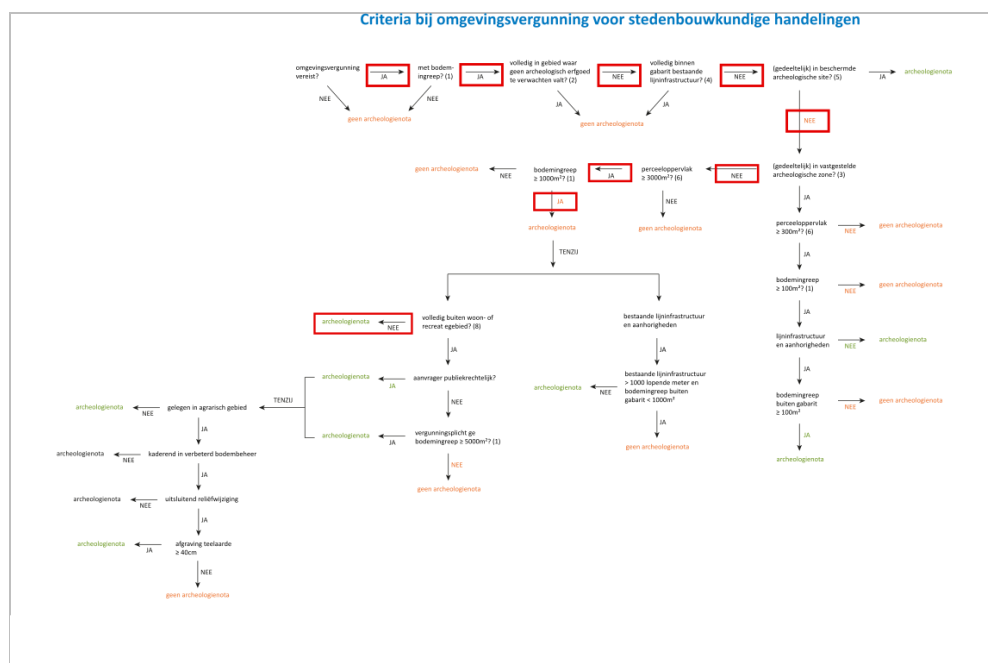
1 INLEIDING

1.1 ALGEMEEN

Bij het aanvragen van een omgevingsvergunning kan het zijn dat het toevoegen van een archeologienota aan de aanvraag verplicht wordt gesteld. De archeologienota wordt geschreven door een erkend archeoloog en bevat de resultaten van een archeologisch vooronderzoek en een advies voor vrijgave of eventueel vervolgonderzoek.

Het toevoegen van een archeologienota aan een omgevingsvergunning is afhankelijk van een aantal criteria:

- De totale oppervlakte van de percelen
- De oppervlakte van de geplande bodemingrepen
- De ruimtelijke bestemming van het terrein
- De ligging van het terrein binnen of buiten een archeologische zone of de site volgens de inventaris

Figuur 1: Criteria bij omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden

1.2 BESCHRIJVING ONDERZOEKSOPDRACHT

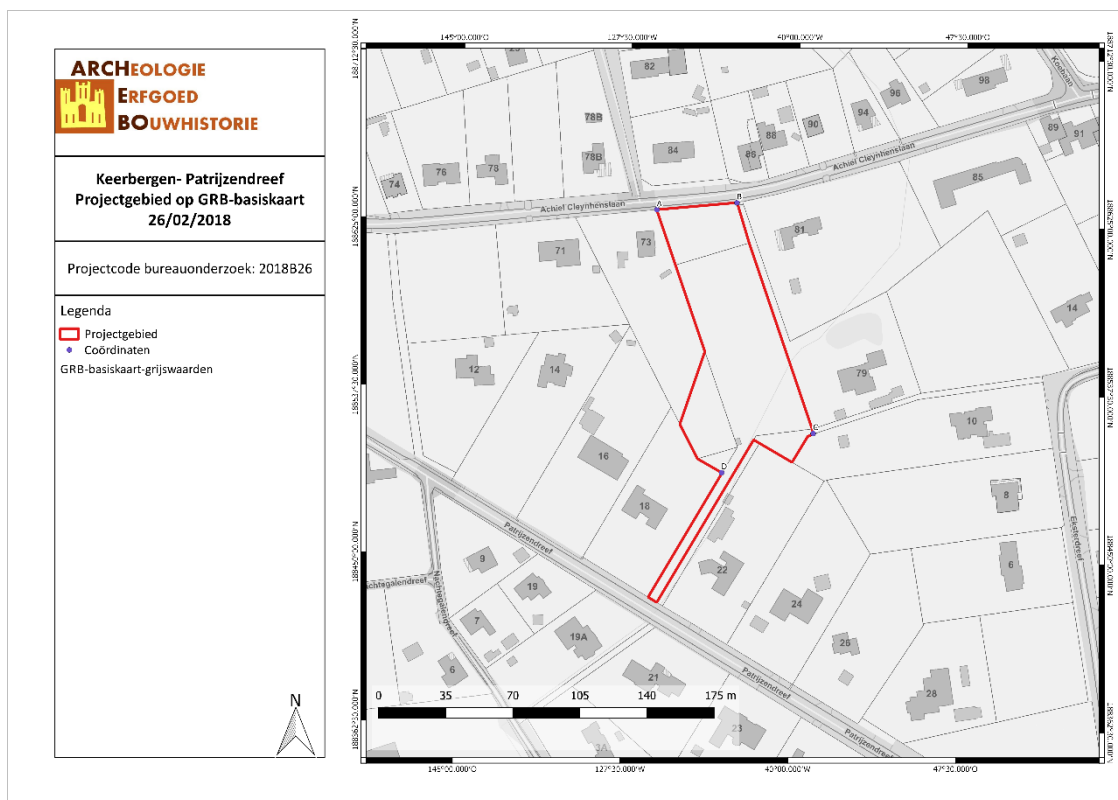
Naar aanleiding van een omgevingsvergunning heeft ARCHEBO bvba in opdracht van Landmeterskantoor Winston Schoeters een archeologienota opgemaakt voor de Patrijzendreef in Keerbergen, gelegen in de provincie Vlaams Brabant. Het volledige projectgebied is volgens het gewestplan woonparkgebied. Op het onderzoeksgebied worden twee loten voorzien (3500m²), die elk voorzien worden van een bouwzone. De overige gebieden van het perceel blijven bos en worden dus niet opgenomen in de verkaveling.

Aangezien de aanvraag voor een omgevingsvergunning na 1 juni 2016 werd ingediend, is een archeologienota evenwel vereist, zoals vastgelegd in het Onroerenderfgoeddecreet (art. 5.4.1, 5.4.2, 5.4.8 en 5.4.9). Het bureauonderzoek werd uitgevoerd in februari 2018 onder leiding van erkend archeoloog Jan Claesen. Contactpersoon bij de opdrachtgever, Landmeterskantoor Winston Schoeters, was Jeroen Verhaegen. In de onderhavige archeologienota worden de locatie van het terrein en de

reeds uitgevoerde werken geanalyseerd. Deze informatie wordt samen met de resultaten van een archeologisch bureauonderzoek bestudeerd.

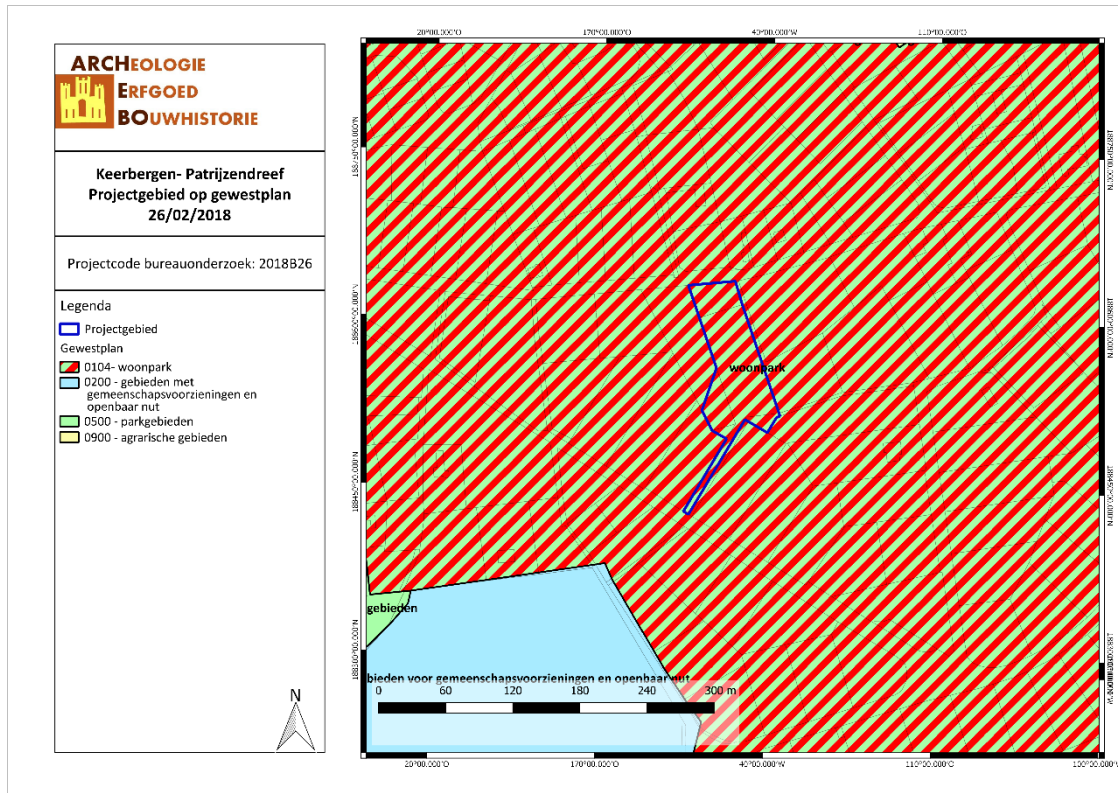
Administratieve fiche			
Naam site:	Keerbergen – Patrijzendreef		
Onderzoek:	Archeologienota zonder ingreep in de bodem		
Ligging:	Vlaams-Brabant, Keerbergen, Patrijzendreef		
Kadaster:	Keerbergen, afdeling 2, sectie F, nummers 294F (partim), 296C, 297C, 308H (partim) en 308R (partim)		
Coördinaten:	A	X	170526,754
		Y	188631,225
	B	X	170568,449
		Y	188635,524
	C	X	170610,275
		Y	188515,91
	D	X	170562,846
		Y	188494,671
Opdrachtgever:			
Uitvoerder:	ARCHEBO bvba		
Projectcode bureauonderzoek:	2018B26		
Projectleiding:	Jan Claesen		
Erkenningsnummer projectleiding:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00014		
Bewaarplaats archief:	Landmeterskantoor Winston Schoeters		
Grootte projectgebied:	Ca. 6813,72 m ²		
Uitvoeringsperiode:	Van 26 februari tot 2 maart 2018		
Reden van de ingreep	Verkavelingsaanvraag voor verkaveling binnen woonparkgebied naar twee loten		
Wetenschappelijke vraagstelling:	Het doel van deze archeologienota is een archeologische evaluatie van het terrein, de geplande werken en impact op het bodemarchief.		
Termen Thesauri:	Bureauonderzoek, verstoring, verkaveling, woonparkgebied, podzol		

De onderstaande GRB-kadasterkaart en de Orthofoto tonen het projectgebied op de meest recente stadskarten en luchtfoto's.

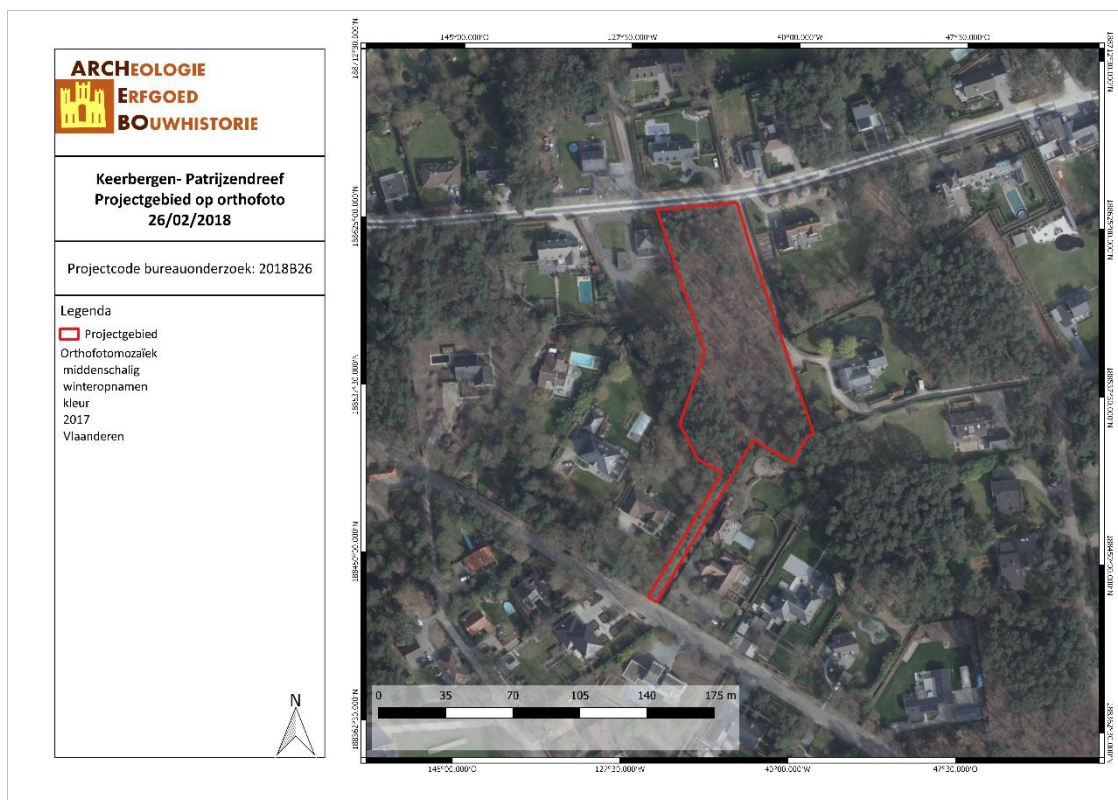
KEPA/18/02/27/1 - Digitale aanmaak

Figuur 2: Situering van het projectgebied en de coördinaten op de GRB-kadasterkaart (Geopunt, 2018)

KEPA/18/02/26/2 - Digitale aanmaak

Figuur 3: Situering van het projectgebied en de coördinaten op het gewestplan (Geopunt, 2018)

KEPA/18/02/27/3 - Digitale aanmaak

Figuur 4: Situering van het projectgebied op Orthofoto (Geopunt, 2018)

1.3 DOELSTELLINGEN

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaande aan de werken. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Onderdeel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen vernietigd worden, is een archeologisch onderzoek nodig. Er wordt een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het projectgebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het projectgebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het projectgebied, zal de bodem onderzocht worden op gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren.

Deze archeologienota dient bekrachtigd te worden door het Agentschap Onroerend Erfgoed en nadien bij de aanvraag voor de bouwvergunning gevoegd te worden.

1.4 RANDVOORWAARDEN

Er dienen geen specifieke randvoorwaarden opgenomen te worden, aangezien uit bureauonderzoek is gebleken dat er geen verder archeologisch onderzoek dient te gebeuren. Dit wordt kort besproken in het 'Programma van maatregelen'.

1.5 ONDERZOEKSVRAGEN

Tijdens het bureauonderzoek dienen op zijn minst onderstaande vragen beantwoord te worden:

1. *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?*
2. *Welke info is er nog te vinden over voormalige constructies op het terrein?*
3. *Welke archeologische structuren kunnen ter hoogte van het projectgebied verwacht worden op basis van een analyse van historisch kaart- en bronnenmateriaal?*
4. *In welke mate en in welke zones kan er een recente verstoring verwacht worden van archeologisch erfgoed?*

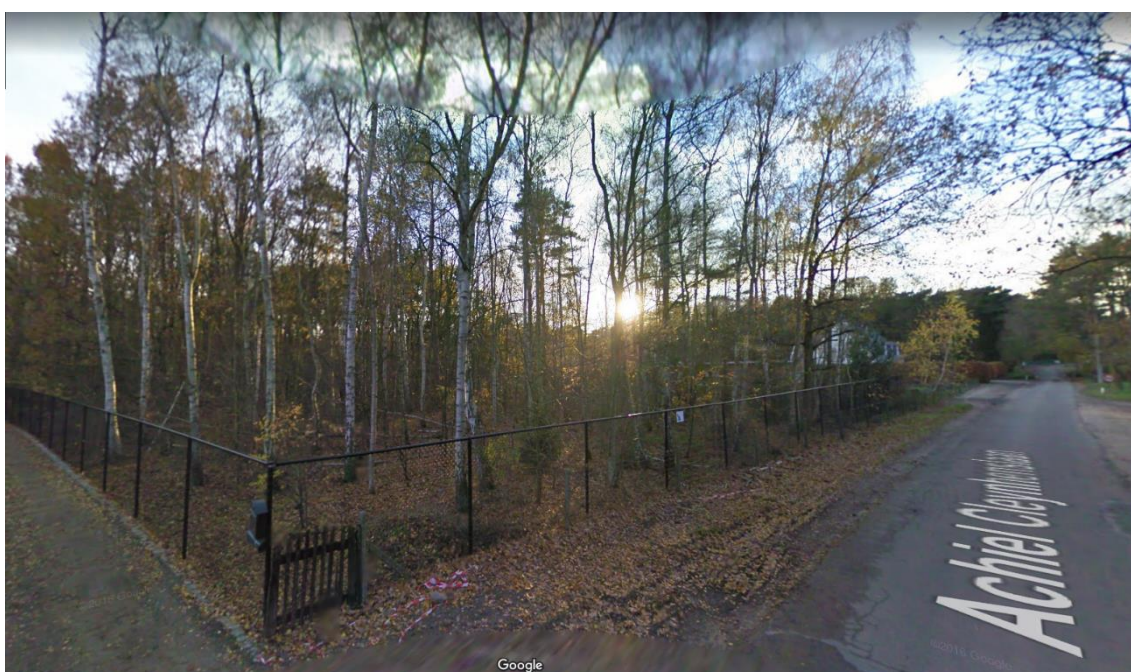
2 HUIDIGE & TOEKOMSTIGE SITUATIE

2.1 HUIDIGE SITUATIE

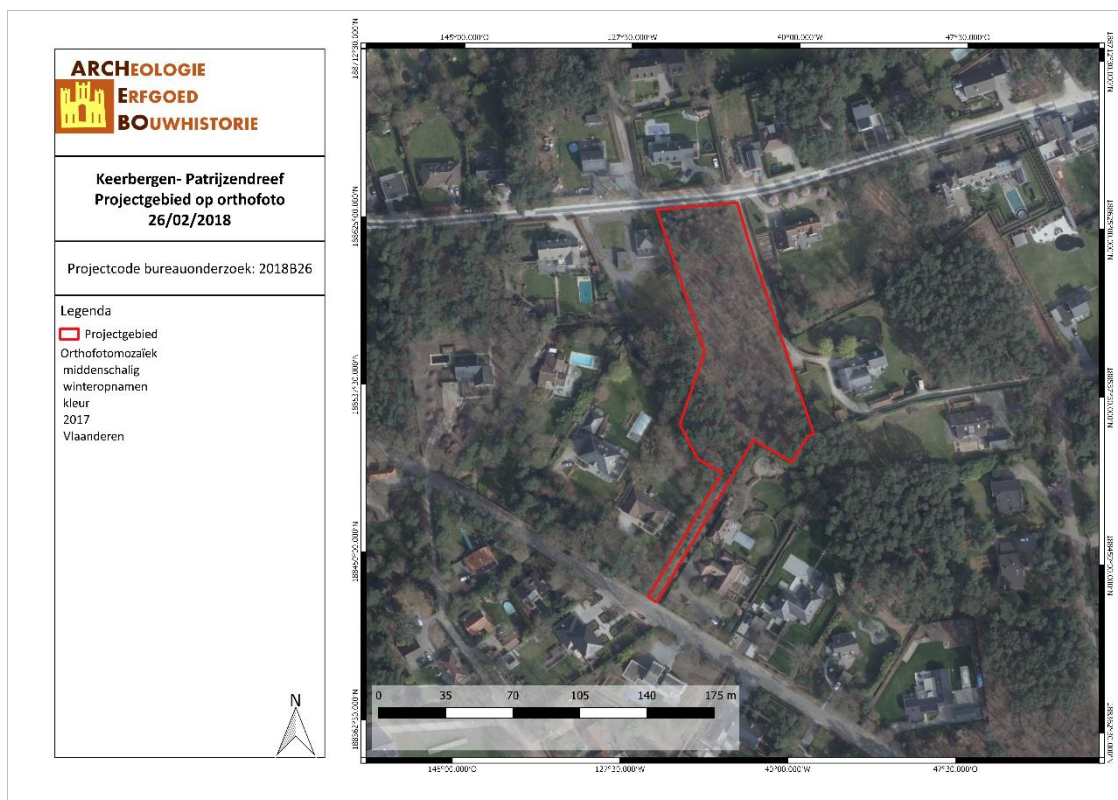
Het projectgebied ligt tussen de Patrijzendreef en de Achiel Cleynhenslaan, in Keerbergen, gelegen in de provincie Vlaams-Brabant. Het volledige projectgebied is volgens het gewestplan woonparkgebied. Het terrein is bedekt met bos. Een klein deel van percelen 294F, 308H en 308R werden toegevoegd aan 297C.

Figuur 5: Projectgebied gezien vanop de Patrijzendreef (Google Street View, november 2009)

Figuur 6: Projectgebied gezien vanop de Achiel Cleynhenslaan (Google Street View, november 2010)

KEPA/18/02/27/4 - Digitale aanmaak

Figuur 7: Situering van het projectgebied op Orthofoto (Geopunt, 2018)

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

Het volledige projectgebied is volgens het gewestplan woonparkgebied. Op het onderzoeksgebied worden twee loten voorzien, waarvan samen 3500m² ontbost wordt. Elk lot krijgt een bouwzone, samen goed voor 800m². De overige gebieden van het perceel blijven bos en worden dus niet opgenomen in de verkaveling. Het volledige terrein is bedekt met bos. Een klein deel van percelen 294F, 308H en 308R werden toegevoegd aan 297C.

Het projectgebied is gelegen in het Bijzonder Plan van Aanleg 'De Boszone'. Hierbij moeten de stedenbouwkundige voorschriften van dit BPA gevolgd worden. Het gebied staat aangeduid als 'zone voor woonpark'. Deze zone is bestemd voor wonen en gericht op het rustig verblijven in het groen. De woondichtheid is gelegen tussen de 5 en 10 woningen per ha. De streefdichtheid is 6 woningen per ha.

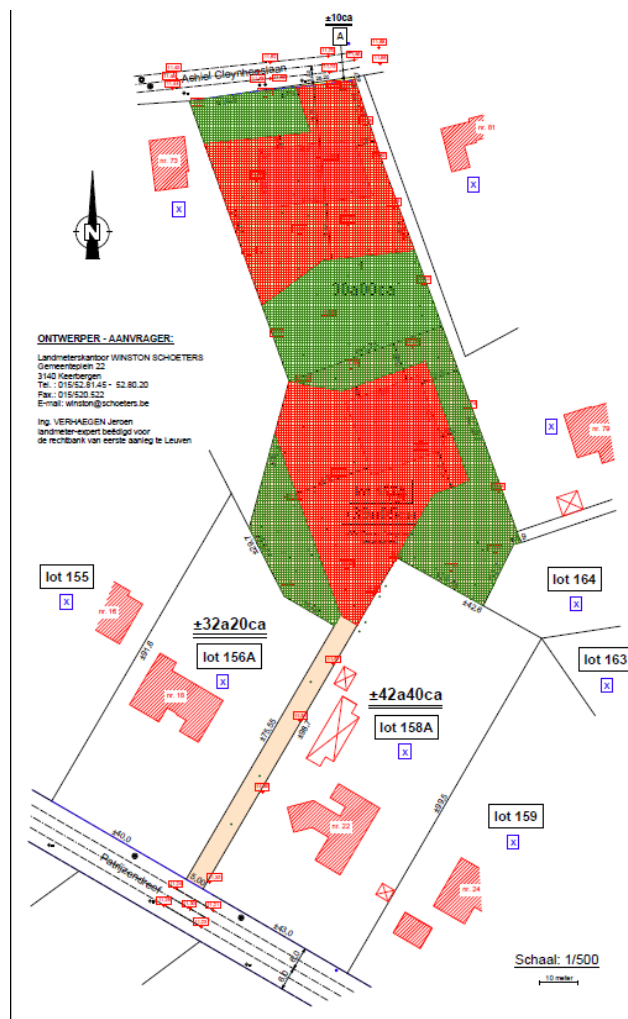
De nevenbestemmingen moeten verenigbaar zijn met de woonfunctie en de draagkracht van het gebied niet overschrijden. De woonkwaliteit primeert en mag niet in gedrang gebracht worden. Hotels en/of restaurants mogen in de zone voor woonpark voorkomen als ondergeschikte bestemming voor zover ze het algemeen geldende beeld van het woonpark niet schaden en de draagkracht van de zone niet overschrijden.

De uitgangspunten die aan de basis liggen van de gewenste ruimtelijke structuur, vormen tevens het toetsingskader bij de beoordeling van stedenbouwkundige vergunningen. Hierbij wordt vooral gedacht aan het behoud en de versterking van het bestaande parkkarakter. Belangrijk hierbij is de bebouwde oppervlakte ten opzichte van het niet-bebouwde gedeelte en de aanleg van hoogstammig groen langs alle zijden van het perceel.

- Percelen met een minimum oppervlakte van 30 are.
- Perceelsbreedte van minimum 40 meter.
- Voor- en achtertuinstrook van minimum 15 meter.

- Zijtuinstrook van minimum 5 meter.
- Bebouwingsindex B/T maximaal 0.15 met een maximale bebouwde oppervlakte van 450m².

Er wordt tevens gestreefd naar een eigentijdse en kwaliteitsvolle architectuur. Bij de inplanting, de vormgeving, maatvoering en materiaalkeuze dient niet enkel rekening gehouden te worden met het eigen perceel, maar dient men tevens te zorgen voor een kwalitatieve relatie met het parkkarakter, het openbaar domein en de omliggende kavels en/of woningen.¹

Figuur 8: Ontwerpplannen voor de verkavelingsaanvraag (Landmeterskantoor Winston Schoeters, 2018)

¹ Technum NV, "Bijzonder Plan van Aanleg 'De Boszone', Keerbergen" (Departement Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed, 6 juni 2008), 9–14.

KEPA/18/02/27/5 - Digitale aanmaak

Figuur 9: Situering van het projectgebied op Toekomstplan (ARCHEBO bvba, 2018)

3 BUREAUONDERZOEK

Het doel van de bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

In dit hoofdstuk wordt gebruik gemaakt van alle beschikbare kaarten van het plangebied, te weten de bodemkaart, geologische kaarten, bodemerosiekaart, bodemgebruikskaart en relevante historische kaarten. De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) werd gebruikt als uitgangspunt voor de bestudering van archeologische waarden in de omgeving van het plangebied.

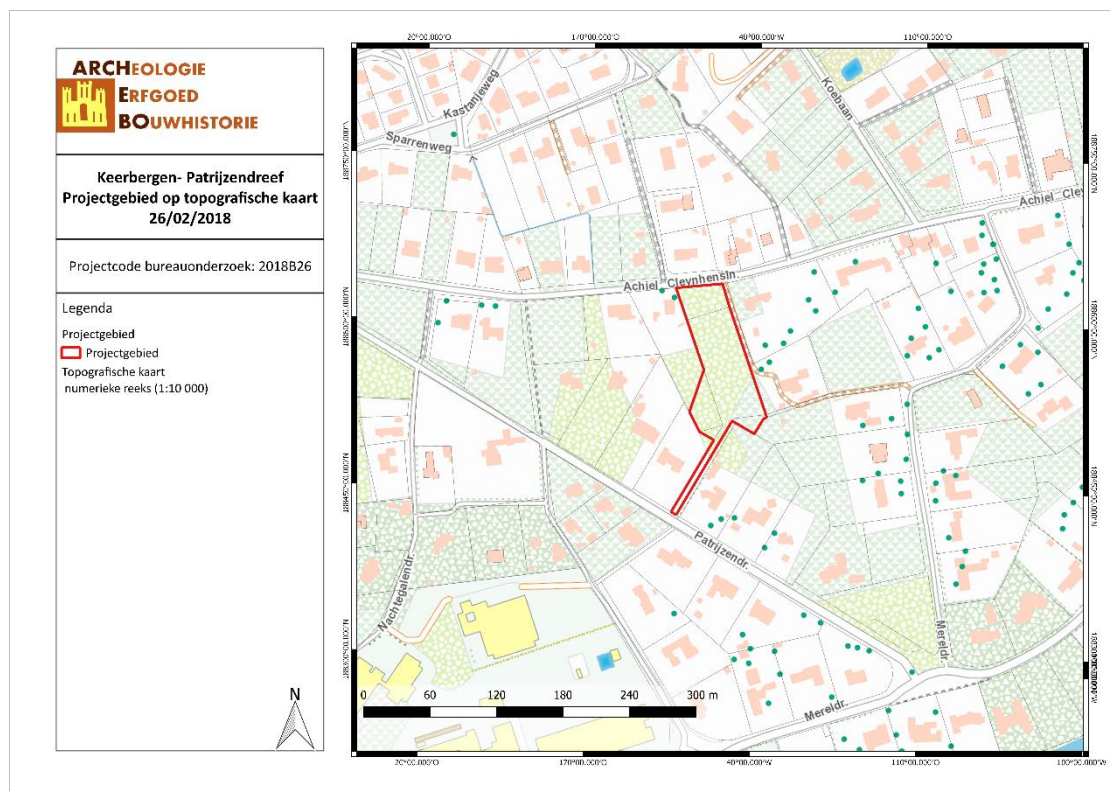
De gebruikte kaarten werden in georeferencierte vorm (Belge Lambert 1972) gebruikt in het programma QGIS. In dit programma werden de genoemde kaarten als lagen toegevoegd teneinde er de huidige en toekomstige situatie op te kunnen weergeven. Het plangebied werd bovendien op alle kaarten geplot om de oriëntatie op de kaarten te vergemakkelijken.

3.1 LANDSCHAPPELIJKE & BODEMKUNDIGE SITUERING

3.1.1 Topografische situering

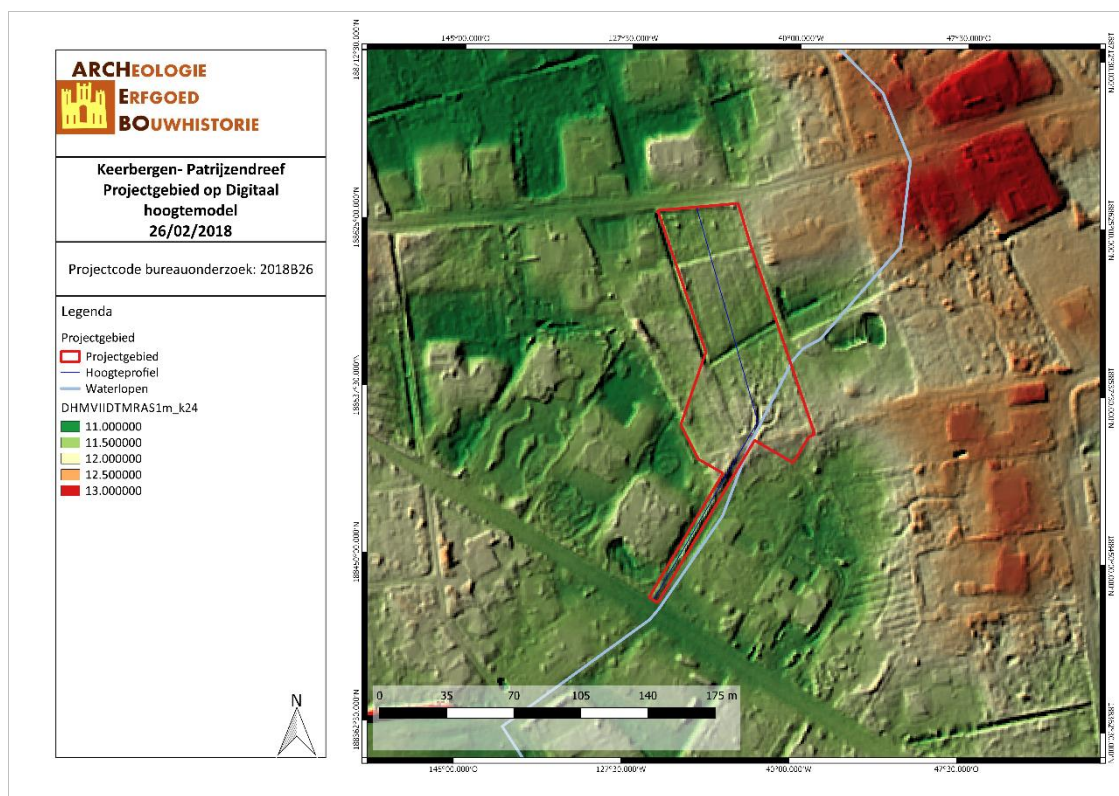
Het projectgebied bevindt zich aan de Patrijzendreef in Keerbergen, gelegen in de Belgische provincie Vlaams-Brabant, grenzend aan de provincie Antwerpen. Keerbergen is grotendeels gelegen in de Zuiderkempen, het zuidwestelijke gedeelte van de gemeente ligt op de Dijle-Gete-Demeras. Op ca. 650m van het projectgebied loopt de Vrouwvliet en een vertakking daarvan loopt door het projectgebied zelf (NO-ZW).

Het projectgebied ligt volgens het Digitaal Hoogtemodel tussen ongeveer 11.15 en 12.20 meter boven de zeespiegel.

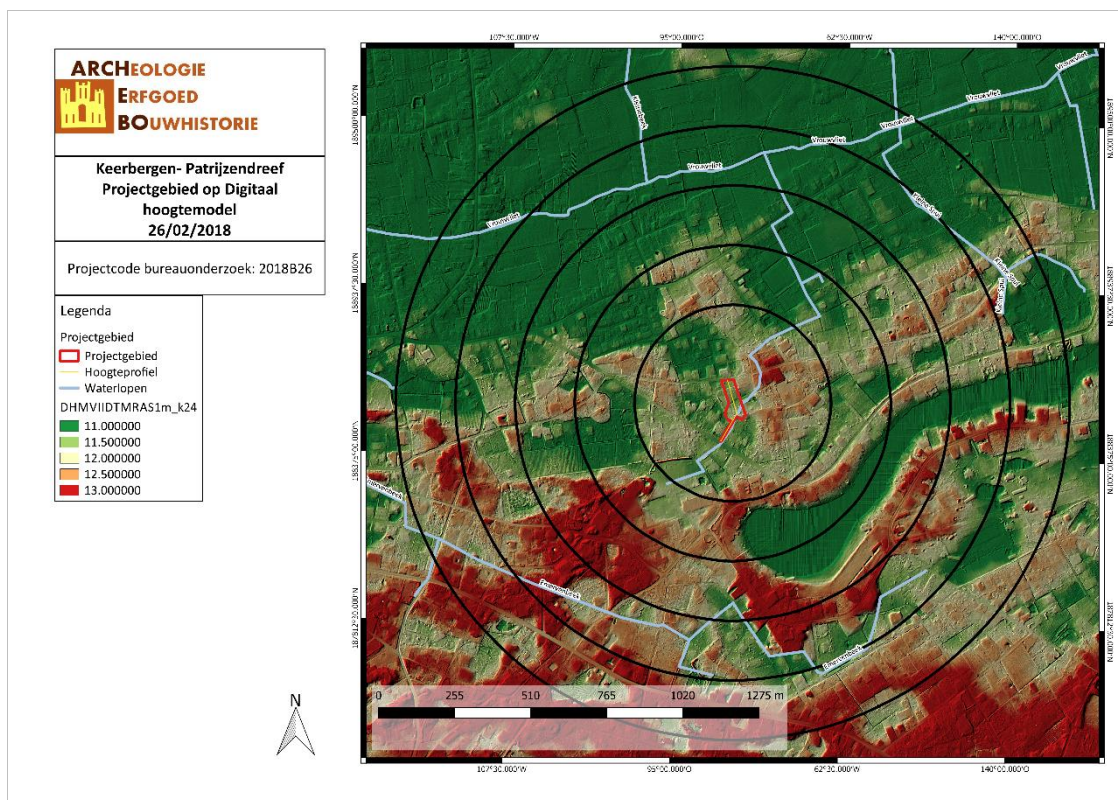
KEPA/18/02/27/6 - Digitale aanmaak

Figuur 10: Topografische kaart met situering van het projectgebied (Geopunt, 2018).

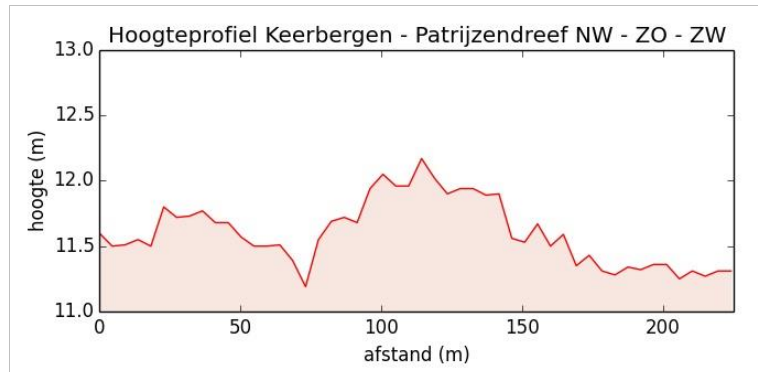
KEPA/18/02/28/7 - Digitale aanmaak

Figuur 11: Situering van het projectgebied op het Digitaal Hoogtemodel (Geopunt, 2018).

KEPA/18/02/28/8 - Digitale aanmaak

Figuur 12: Situering van het projectgebied op het Digitaal Hoogtemodel (Geopunt, 2018).

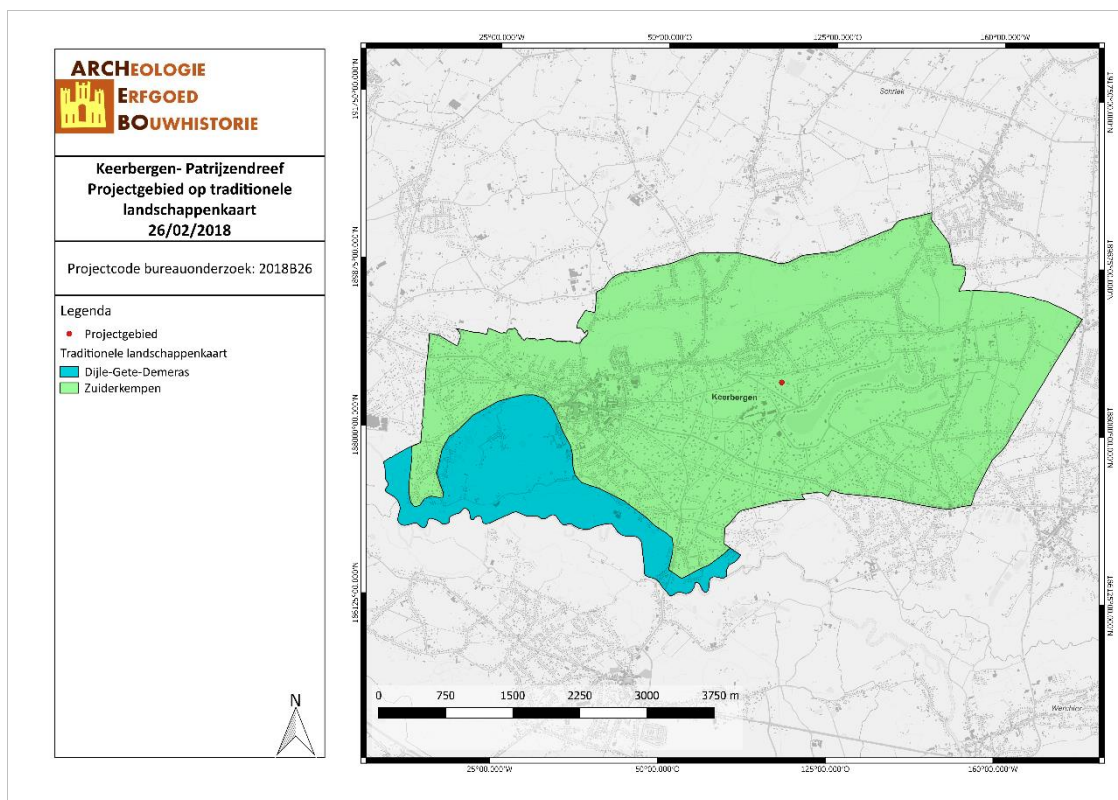

Figuur 13: Hoogteprofiel doorheen het plangebied in NW-ZO richting (Geopunt, 2018).

3.1.2 Geologie & landschap

3.1.2.1 Fysisch geografisch

De gemeente Keerbergen is gelegen in de provincie Vlaams-Brabant, vlak aan de grens met de provincie Antwerpen, ten noorden van Leuven en ten oosten van Mechelen. Het projectgebied is volgens de Traditionele Landschappenkaart gekarteerd als 'Zuiderkempem'.

KEPA/18/02/28/9 - Digitale aanmaak

Figuur 14: Keerbergen aangegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Geopunt, 2018)

3.1.2.2 Bodem, bodemkundig booronderzoek, erosie & bodemgebruik

Volgens de bodemkaart van Vlaanderen wordt het projectgebied in het noorden omschreven als type Sbm(g), een droge leemgrond met diepe antropogene humus A-horizont met grijsachtige kleur. De antropogene humus A-horizont van deze gronden is ten minste 60 cm dik. Onder het plaggendeek wordt veelal een bedolven Podzol aangetroffen. De roestverschijnselen beginnen tussen 90 en 120cm.²

Het middelste deel (NO-ZW) wordt gekarteerd als Scm(g). Dit is een matig droge lemige zandgrond met diepe antropogene humus A-horizont met grijze kleur. Dit zijn pluggenbodems. De A horizont, meer dan 60 cm dik, is donkerbruin of donkergrijs en kan meestal in twee subhorizonten verdeeld worden: een bovenste deel (Ap) 25-30 cm met 2-2.5% humus en een onderste deel met ongeveer 1.2% humus. Onder de humeuze A komt een verbrokkelde Podzol B horizont voor. De roestverschijnselen beginnen tussen de 60 en 90 cm. De waterhuishouding is goed in de winter, iets te droog in de zomer.³

Het zuid - zuidoostelijke deel van het projectgebied wordt dan weer als SbF aangeduid, dit is een droge lemige zandgrond met humus en/of ijzer B horizont.⁴

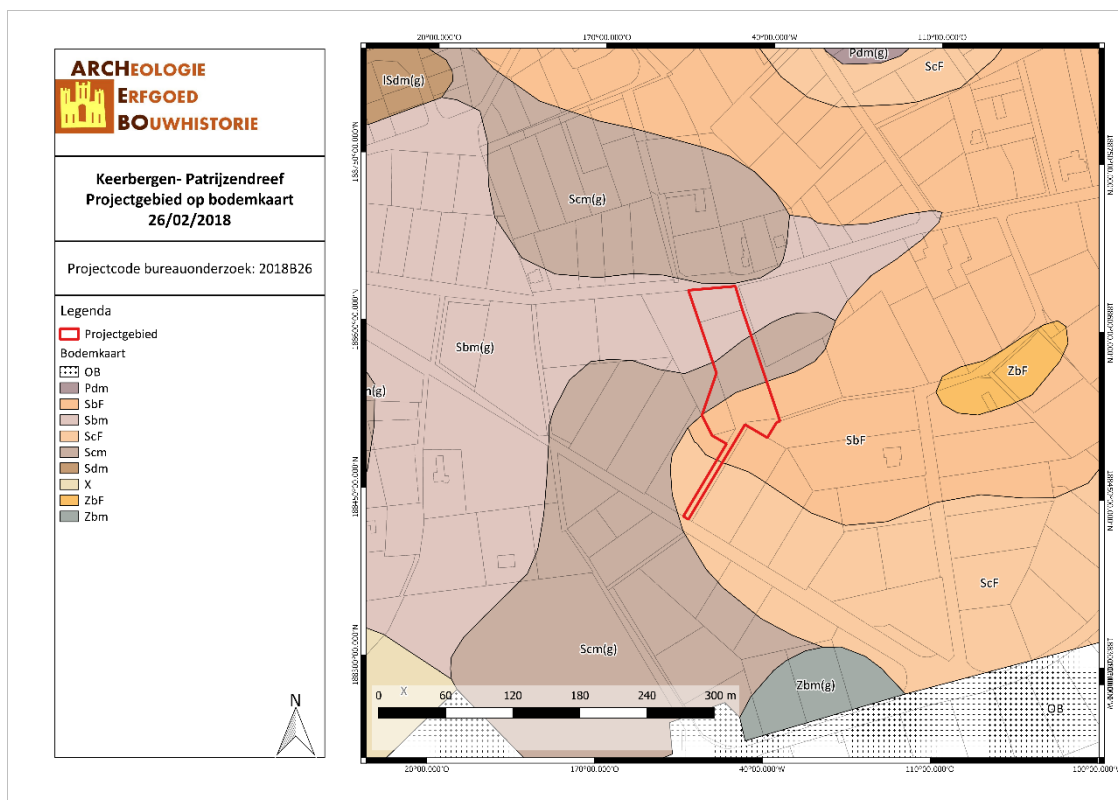
Tenslotte wordt het onderste deel (Z-ZW) gekarteerd als ScF. Dit is een matig droge lemige zandgrond met humus en/of ijzer B horizont.⁵

² E. Van Ranst en C. Sys, *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart (Schaal 1:20 000)* (Gent: Laboratorium voor Bodemkunde, 2000), 22, 141.

³ Ibid., 22, 209.

⁴ Ibid., 207.

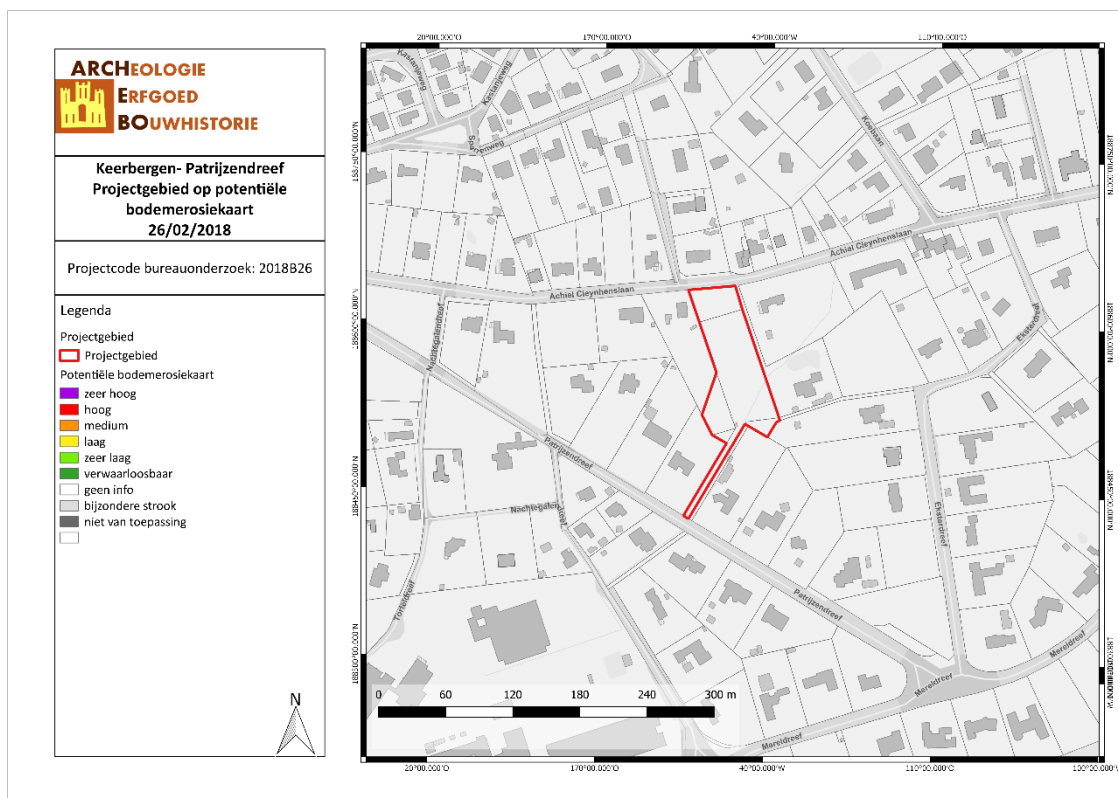
⁵ Ibid., 208.

KEPA/18/02/28/10 - Digitale aanmaak

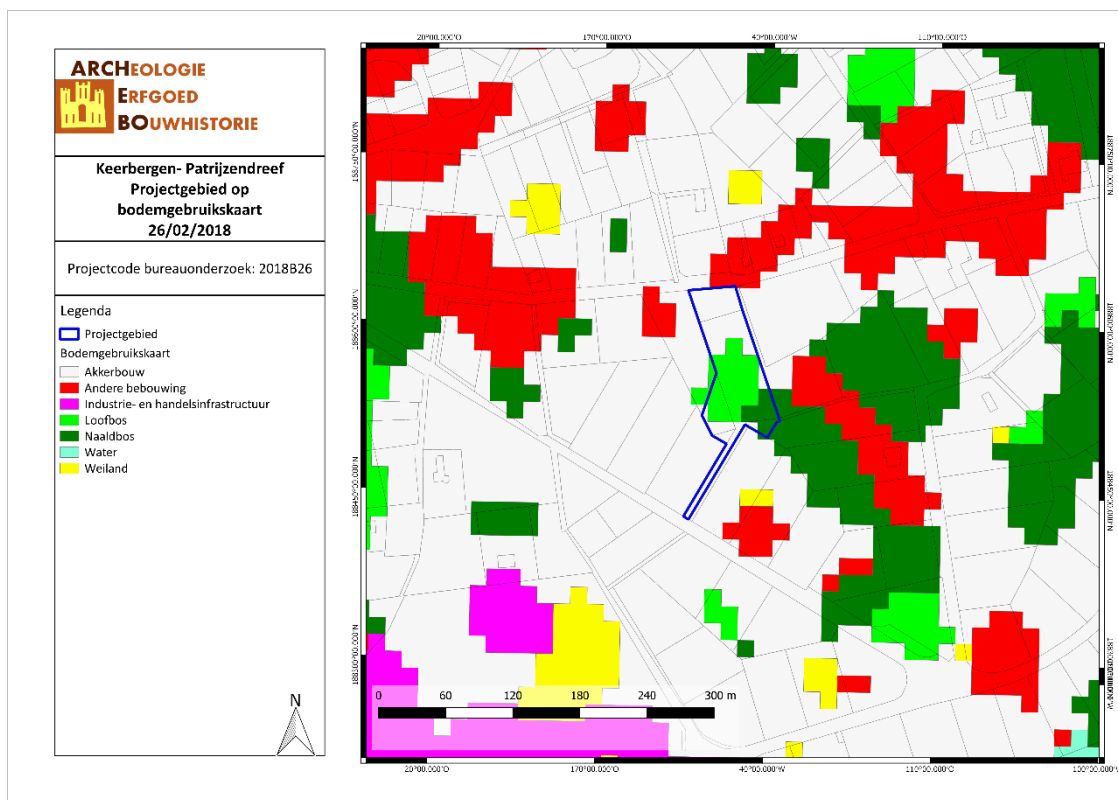
Figuur 15: Situering van het projectgebied op de bodemkaart Vlaanderen (DOV, 2018).

Op de Potentiële bodemerosiekaart is over het projectgebied geen informatie beschikbaar. Volgens de bodemgebruikskaart ligt het onderzoeksgebied binnen loof- en naaldbos.

KEPA/18/02/28/11 - Digitale aanmaak

Figuur 16: Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart (Geopunt, 2018).

KEPA/18/02/28/12 - Digitale aanmaak

Figuur 17: Bodemgebruik in de omgeving van het plangebied volgens de bodemgebruikskaat (Geopunt, 2018).

3.2 ARCHEOLOGISCHE EN ERFGOEDKUNDIGE DATA

3.2.1 Centrale Archeologische Inventaris (CAI)

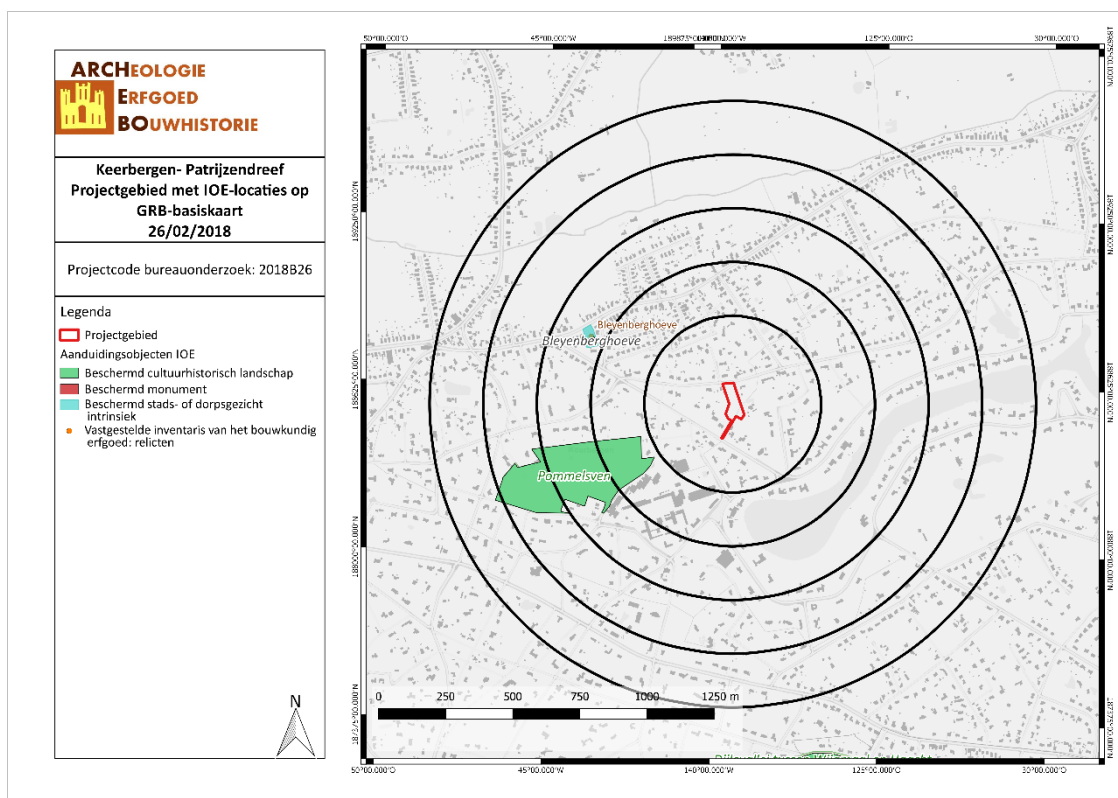
Binnen het plangebied zelf zijn er geen archeologische waarden bekend. De Centrale Archeologische inventaris toont wel verschillende vondsten in de directe omgeving. Ca. 600m ten westen van het onderzoeksgebied, in de omgeving van de Bleyenberghoeve, ligt een site met walgracht uit de Nieuwe Tijd (CAI-locatie 9272). Op ca. 600m en 800m ten noorden van het projectgebied werden bij veldprospectie op twee locaties aardewerk uit de Nieuwe Tijd aangetroffen, het ging hier onder meer over rood en wit aardewerk, pijpwaar, Raeren en steengoed (CAI-locatie 4955 en 4996). Er werd een Steentijd vondst gedaan door veldprospectie op ca. 700m van het projectgebied. Het gaat hier over een klein afslagstukje in zwarte silex met duidelijke bewerkingssporen (CAI-locatie 4953). Tenslotte werd er op ca. 1000m van het projectgebied rood aardewerk, Bouffioulx en steengoed aardewerk aangetroffen (CAI-4958).

Verder zijn er nog drie sites aangeduid met archeologienota's en drie gebieden waar geen archeologie te verwachten valt.

In de ruime omgeving van maximum **1000** meter bevinden zich enkele archeologische waarden. Het betreft onder meer:

Op ca. 500m van het onderzoeksgebied ligt de sinds 1525 vermelde Bleyenberghoeve. Het is niet enkel één van de laatste historische hoeves, maar ook één van de laatste historische gebouwen in het dorp. De hoeve is opgericht door het nu verdwenen Mechelse nonnenklooster van Blijdenberg.⁸

ID	Relict	Bescherming	Datering
67	Pommelsven	Bescherm cultuurhistorisch landschap	02-02-2000
50	Bleyenberghoeve	Bescherm monument	26-03-2003
52	Bleyenhoeve: omgeving	Bescherm stads- of dorpsgezicht, intrinsiek	26-03-2003

KEPA/18/02/28/14 - Digitale aanmaak

Figuur 19: Kaart met situering van het projectgebied en IOE-relicten op GRB-basiskaart (IOE, 2018)

3.3 HISTORIEK EN CARTOGRAFISCHE BRONNEN

3.3.1 Onderzoek historische bronnen

De stad wordt voor het eerst vermeld als 'Kyrberge' in een document uit 1079. Rond deze periode maakte Keerbergen deel uit van het prinsbisdom Luik. Sinds haar stichting in 1128, heeft de Abdij van Grimbergen ook een grote rol gespeeld in de geschiedenis van de stad. Keerbergen wordt als 'Kereberga' vernoemd in twee archivalische documenten uit 1215 en 1216 die bewaard worden in het archief van de abdij van Grimbergen. De stad verschijnt ook als 'Kereberche' en 'Kerberga' in documenten uit 1159 en 1178 uit het archief van de Abdij van Tongerlo. In de loop van de eeuwen kwam Keerbergen in handen van wereldlijke heren, namelijk de Berthouts van Grimbergen en Mechelen. Jan II Berthout van Berlaer zorgde ervoor dat onder zijn beheer Keerbergen uitgroeide van een dorp tot een stad. Op het einde van de 15de eeuw kwam de heerlijkheid in handen van de familie Cortenbach. De stad kwam in de loop van de daaropvolgende eeuwen in het bezit van verschillende

⁸ Inventaris Onroerend Erfgoed, "Bleyenberghoeve", geraadpleegd 1 maart 2018, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/200059>

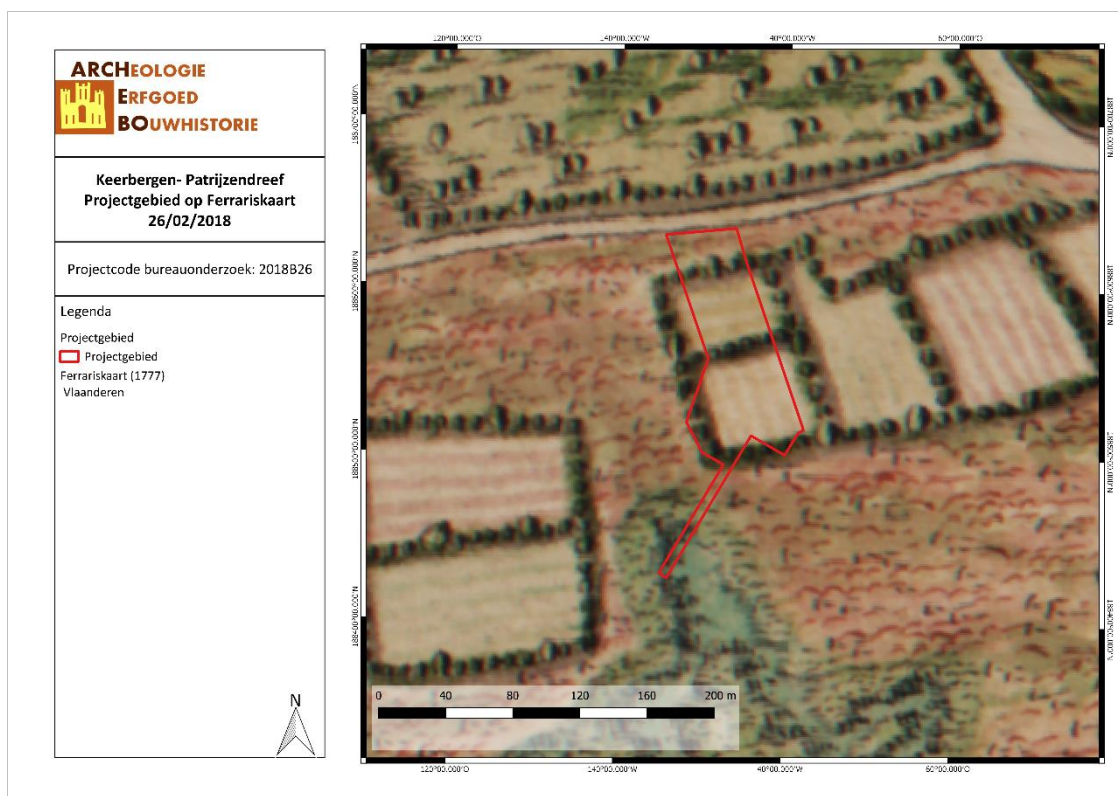
families. Aan het begin van de 18de eeuw werd ze verkocht door Anne Marie d'Oyenbrugghe Duras. Tijdens WO II was het commandocentrum van het Amerikaans leger gestationeerd in het hotel Le Grand Veneur in Keerbergen.⁹

3.3.2 Historische situatie aan de hand van cartografische bronnen

Een belangrijke bron van informatie wordt geleverd door het historisch kaartmateriaal. Dit om na te gaan of er bebouwing is geweest op het terrein in historische tijden, of dat het landgebruik van het perceel is gewijzigd doorheen de tijd. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met het feit dat de eerste bruikbare kaarten pas vanaf de 16de eeuw of later voorhanden zijn.

Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op kaarten geen garantie dat er geen bebouwing is geweest. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijkere bouwwerken zoals kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er weinig of geen aandacht voor de burgerlijke architectuur. Pas vanaf de 19de eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kaarten. Mogelijk eerder aanwezige middeleeuwse structuren waren misschien reeds verdwenen.

De Ferrariskaarten zijn een verzameling van 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten van de Oostenrijkse Nederlanden. Ze zijn opgemaakt tussen 1771 en 1778 onder leiding van veldmaarschalk Joseph de Ferraris. Het is de eerste systematische kartering van het Belgische grondgebied, hoewel soms lokale verschuivingen mogelijk zijn. Op de Ferrariskaart valt af te leiden dat het grootste deel van het projectgebied gebruikt werd als akkerland. Het noorden en zuiden van het projectgebied bestond dan weer uit heidegebied. Het onderzoeksgebied is gelegen aan een onverharde weg en was onbebouwd.

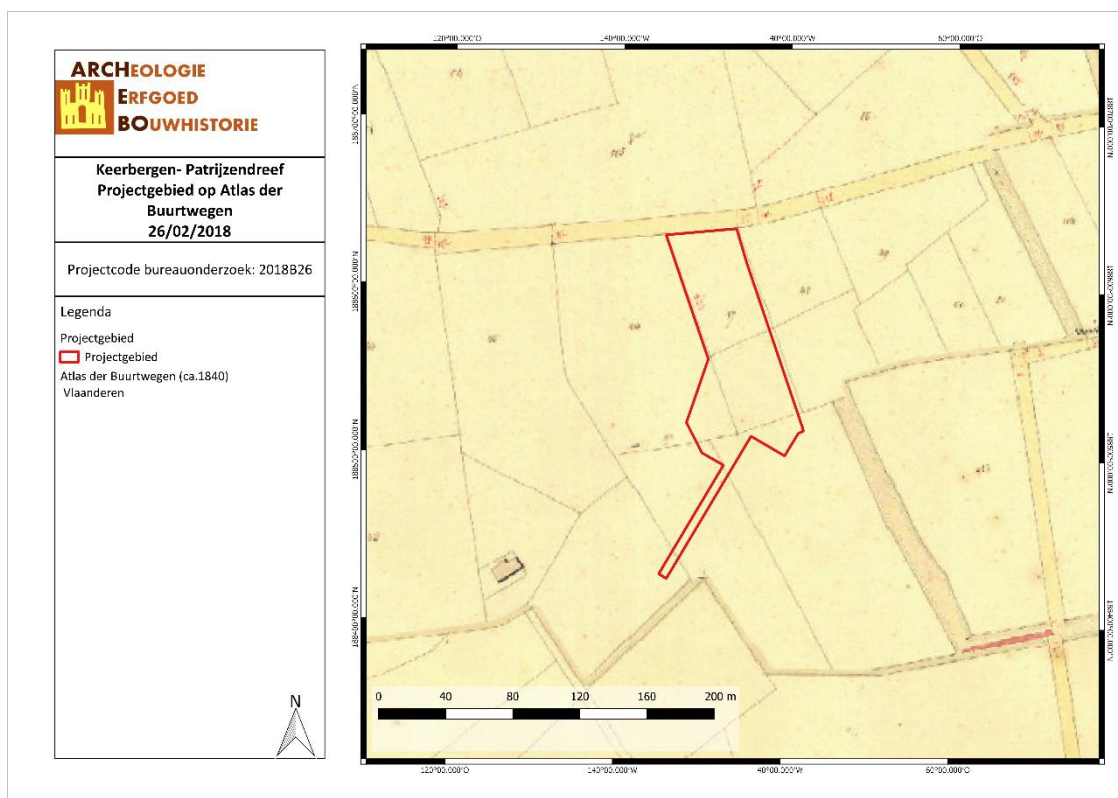
KEPA/18/02/28/15 - Digitale aanmaak

Figuur 20: Detail uit de Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2018).

⁹ Wikipedia, "Keerbergen", Wikipedia, geraadpleegd <https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Keerbergen&oldid=49844090>.

Vervolgens worden vier cartografische bronnen uit de 19de eeuw vergeleken. De Atlassen der Buurtwegen werden opgemaakt in uitvoering de wet van 10 april 1841. De atlas maakt een onderscheid in buurtwegen en voetwegen (sentiers). Per toenmalige gemeente werd een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen.¹⁰ De kaarten Vandermaelen of Vandermaelenkaarten zijn een verzameling van historische kaarten van België, gemaakt door Philippe Vandermaelen (1795-1869). Deze kaarten geven een gedetailleerd beeld van heel België en worden beschouwd als de opvolger van de Ferriskaarten uit de periode 1771-1778. Met de Popp-kaarten wordt de verzameling van kadasterkaarten bedoeld die in de 19de eeuw uitgegeven werd door de Brugse drukker-uitgever Philippe Chrétien Popp (1805-1879). Een vierde bron is de topografische kaart van 1873.

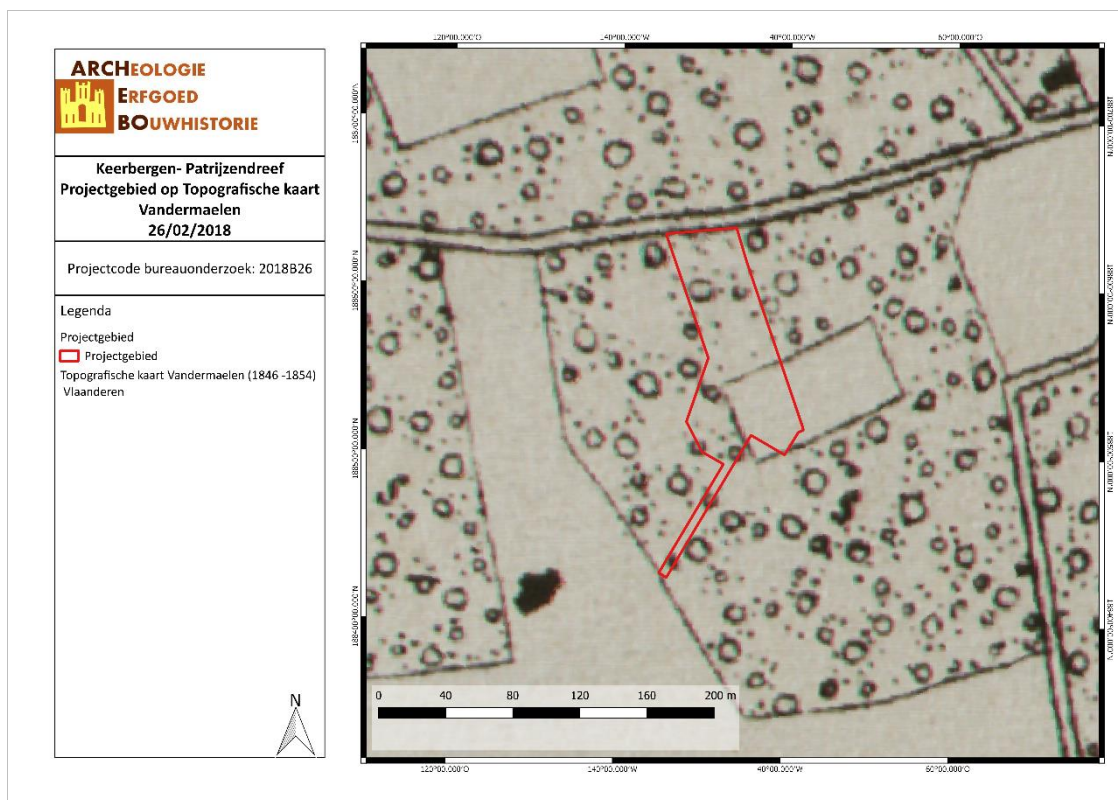
Op 19de-eeuwse cartografische bronnen is het terrein vrijwel onbebouwd weergegeven. De Atlas der Buurtwegen toont het projectgebied verdeelt over verschillende percelen, in het noorden loopt *Chemin n:6*. De Vandermaelenkaart toont het projectgebied voor het merendeel gekarteerd als bosgebied. Het onderzoeksgebied wordt op de Popp-kaart verdeeld over verschillende percelen. Aan de straatkant van het projectgebied duikt hier wel een gebouw op aan de rechterzijde. Op de topografische kaart van 1873 is dit gebouw niet meer aanwezig. Het zuidelijk en zuidwestelijke deel ligt in bosgebied.

KEPA/18/02/28/16 - Digitale aanmaak

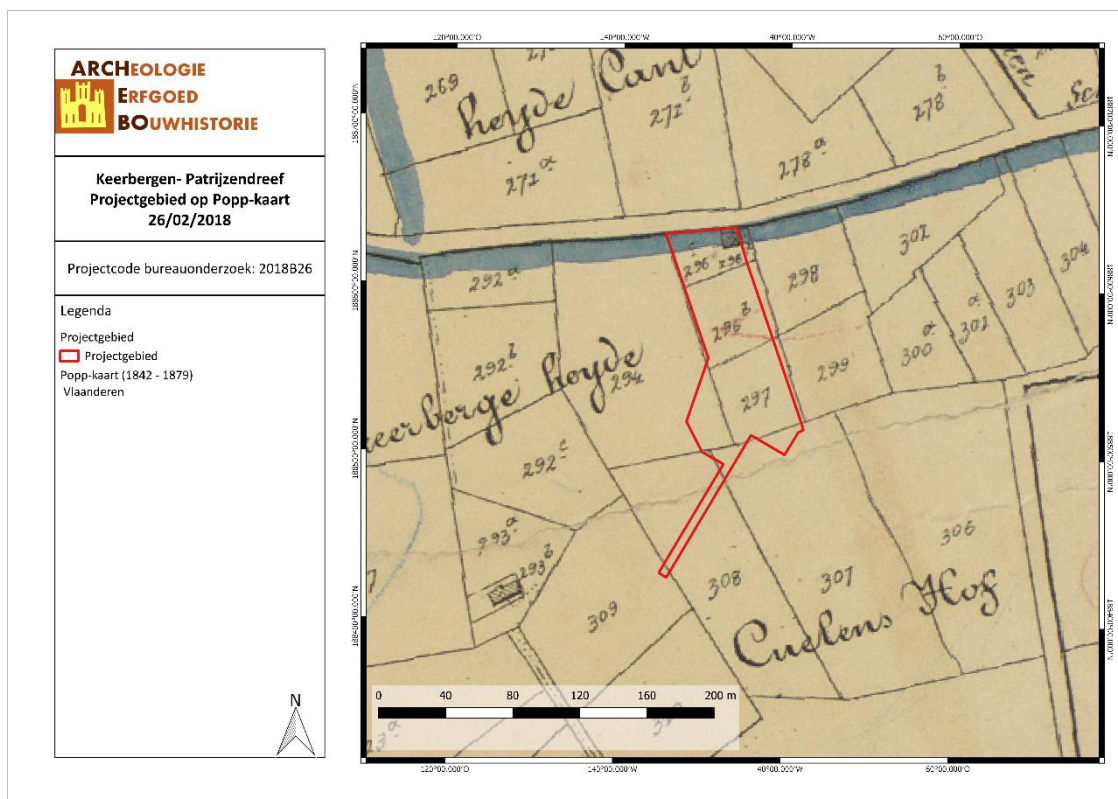
Figuur 21: Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen (Geopunt, 2018).

¹⁰ Geopunt Vlaanderen, "Atlas der Buurtwegen", geraadpleegd 2 januari 2018, <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>.

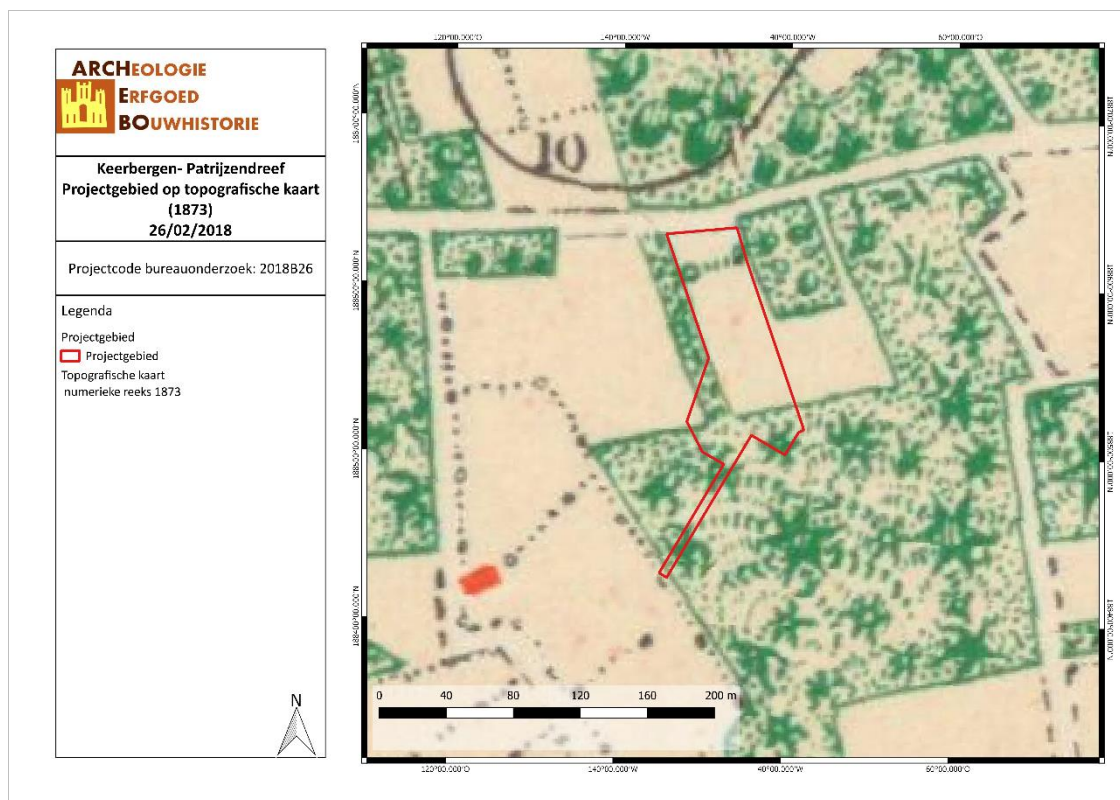
KEPA/18/02/28/17 - Digitale aanmaak

Figuur 22: Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen (Geopunt, 2018).

KEPA/18/02/28/18 - Digitale aanmaak

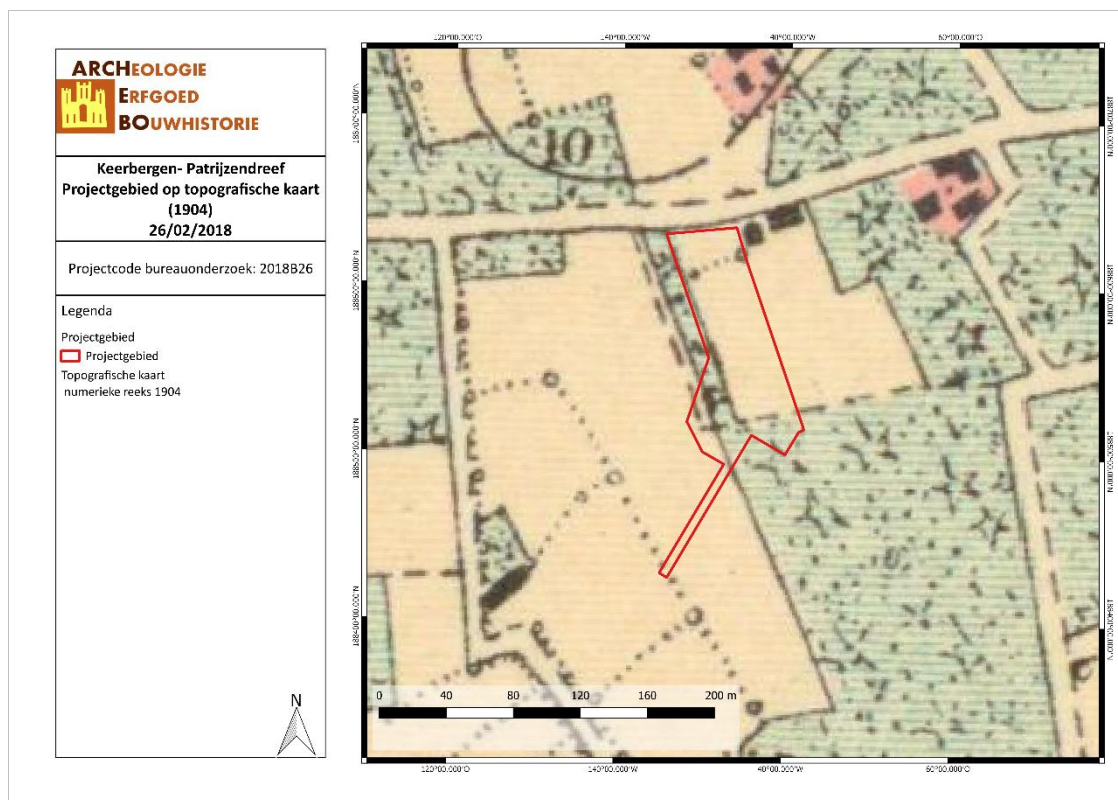
Figuur 23: Situering van het projectgebied op de Poppkaart (Geopunt, 2018).

KEPA/18/02/28/19 - Digitale aanmaak

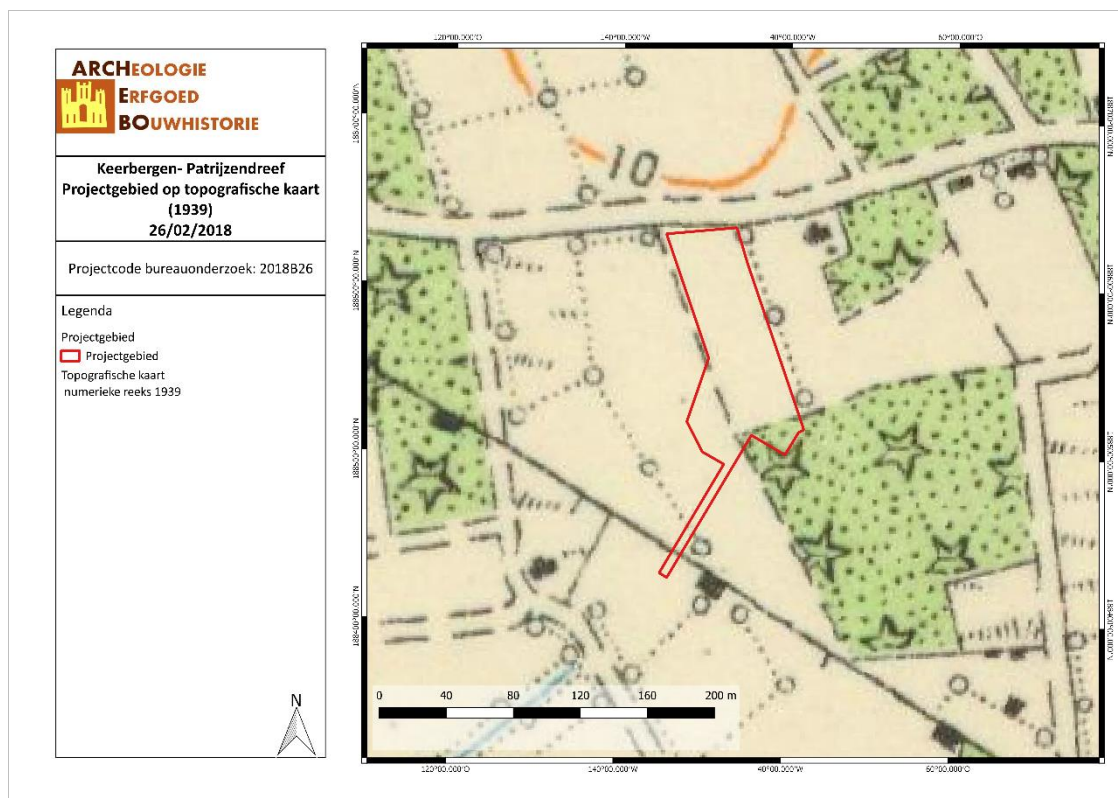
Figuur 24: Situering van het onderzoeksgebied op de Topografische kaart van 1873 (Cartesius, 2018)

Vervolgens worden er topografische kaarten en luchtfoto's uit de 20ste en 21ste eeuw vergeleken. Op de topografische kaarten van 1904 en 1939 blijft de situatie vrijwel ongewijzigd. De Patrijzendreef wordt voor het eerst opgetekend op de topografische kaart uit 1969. Op de orthofoto uit 1971 is te zien dat het noordelijke deel van het projectgebied ontbost werd, terwijl dit op de foto uit 1979 – 1990 niet meer het geval is. Hierna blijft de situatie van het onderzoeksgebied ongewijzigd.

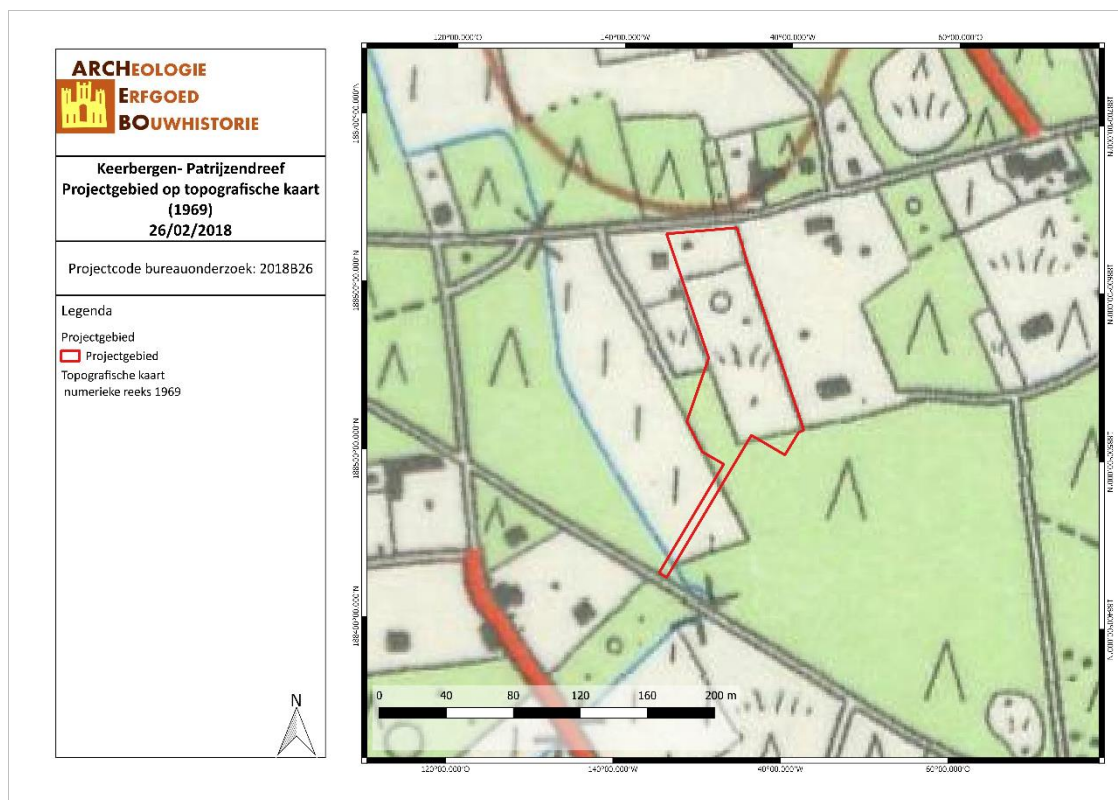
KEPA/18/02/28/20 - Digitale aanmaak

Figuur 25: Situering van het onderzoeksgebied op de Topografische kaart van 1904 (Cartesius, 2018)

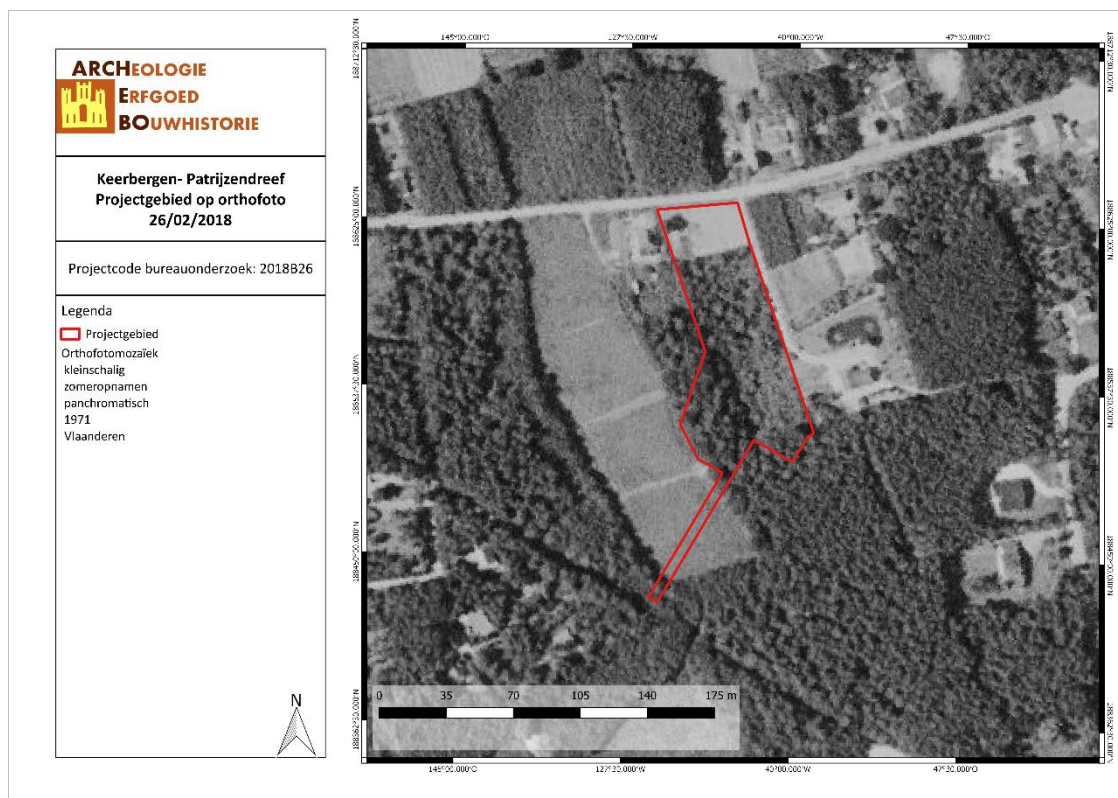
KEPA/18/02/28/21 - Digitale aanmaak

Figuur 26: Situering van het onderzoeksgebied op de Topografische kaart van 1939 (Cartesius, 2018)

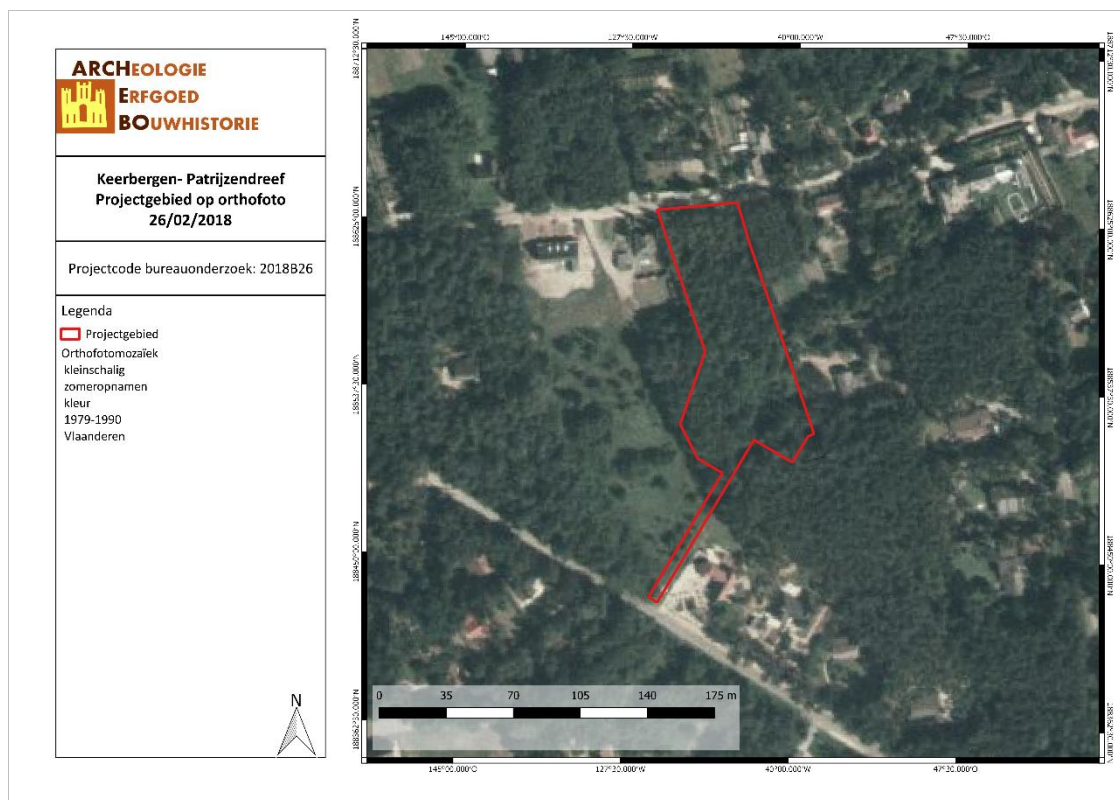
KEPA/18/02/28/22 - Digitale aanmaak

Figuur 27: Situering van het onderzoeksgebied op de Topografische kaart van 1969 (Cartesius, 2018)

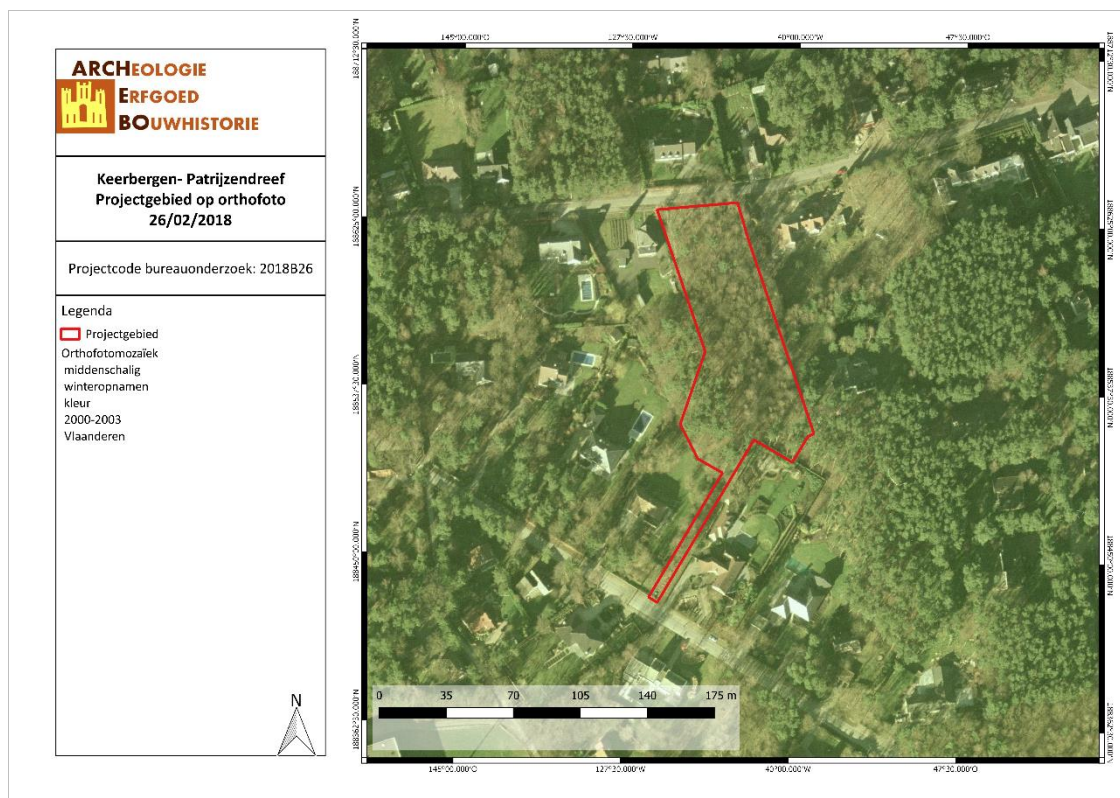
KEPA/18/02/28/23 - Digitale aanmaak

Figuur 28: Situering van het onderzoeksgebied op de Orthofoto van 1971 (Cartesius, 2018)

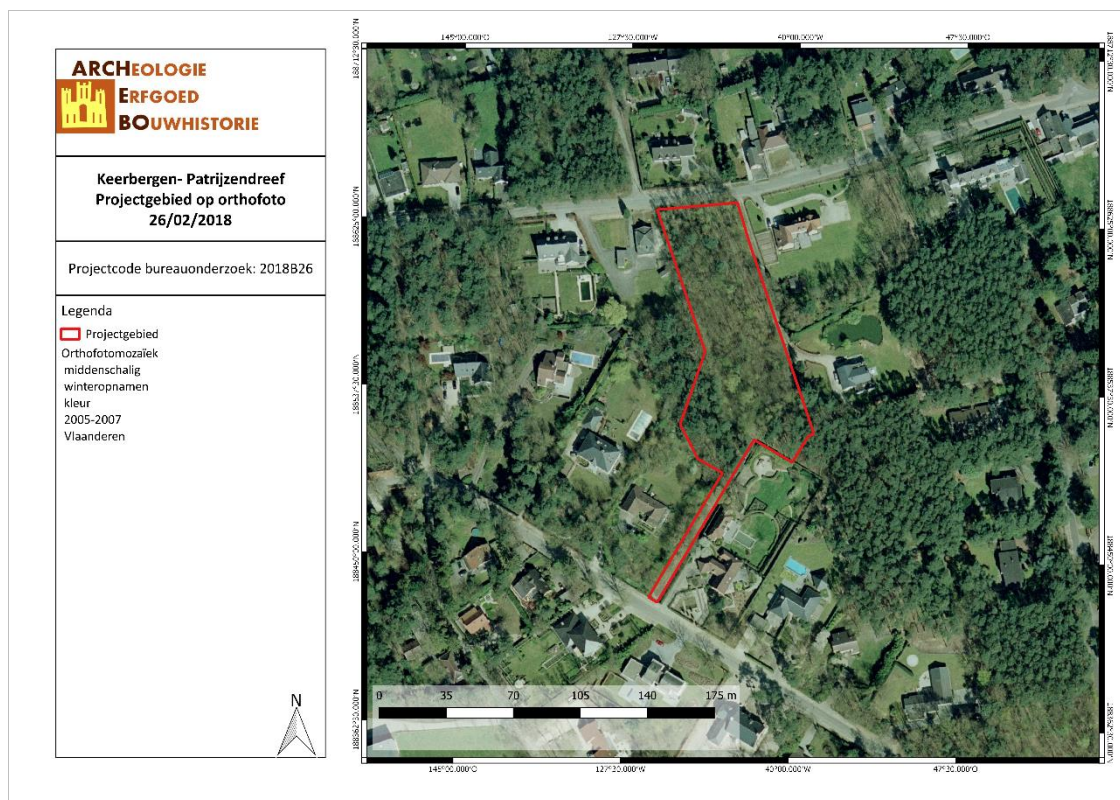
KEPA/18/02/28/24 - Digitale aanmaak

Figuur 29: Situering van het onderzoeksgebied op de Orthofoto van 1979-1990 (Geopunt, 2018)

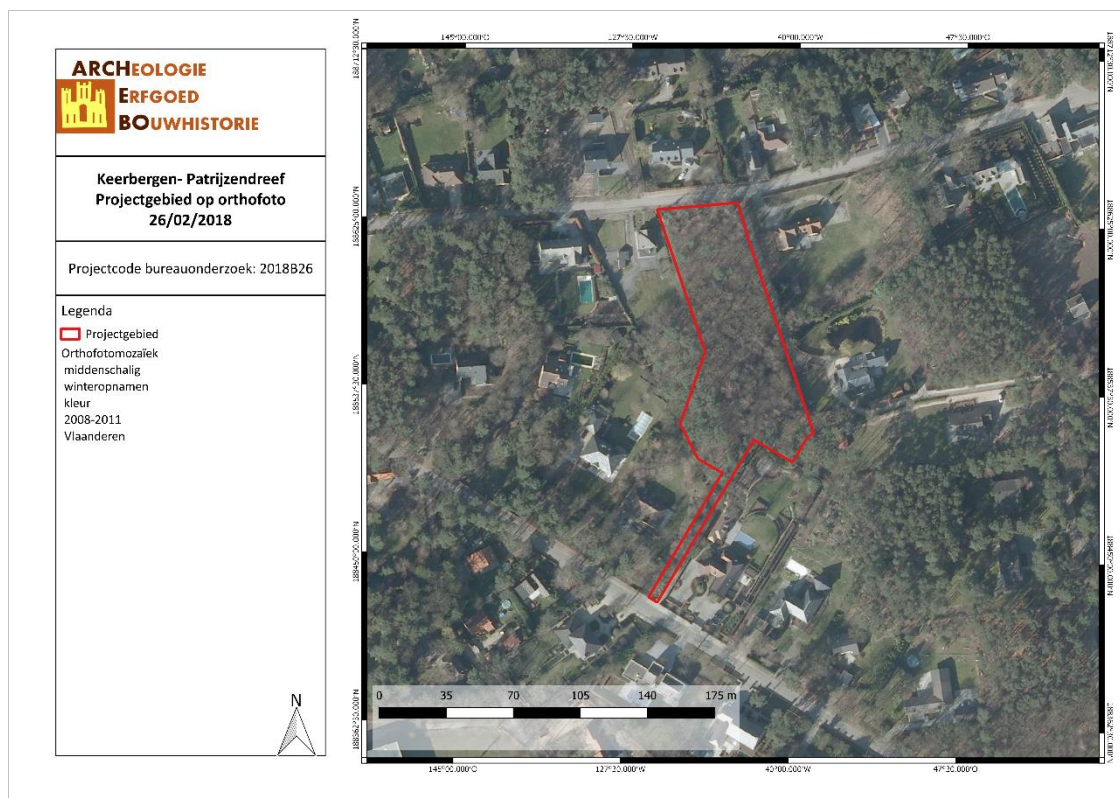
KEPA/18/02/28/25 - Digitale aanmaak

Figuur 30: Situering van het onderzoeksgebied op de Orthofoto van 2000-2003 (Geopunt, 2018)

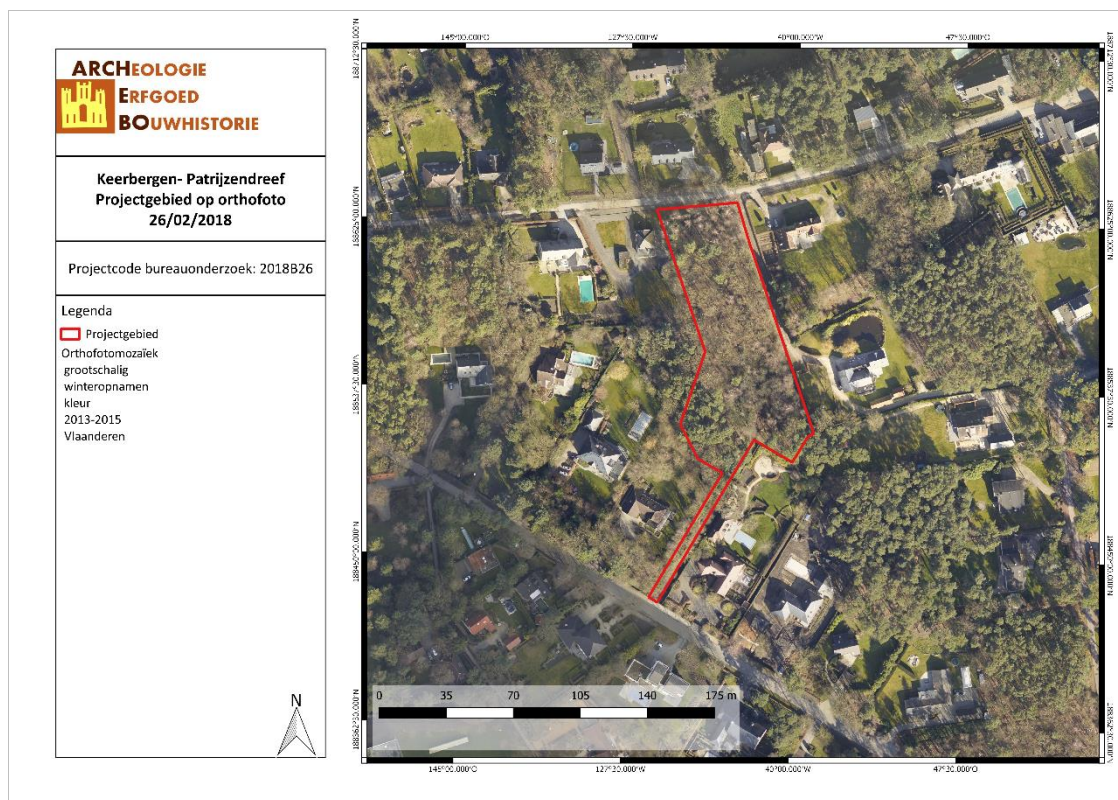
KEPA/18/02/28/26 - Digitale aanmaak

Figuur 31: Situering van het onderzoeksgebied op de Orthofoto van 2005 - 2007 (Geopunt, 2018)

KEPA/18/02/28/27 - Digitale aanmaak

Figuur 32: Situering van het onderzoeksgebied op de Orthofoto van 2008 - 2011 (Geopunt, 2018)

KEPA/18/02/28/28 - Digitale aanmaak

Figuur 33: Situering van het onderzoeksgebied op de Orthofoto van 2013-2015 (Geopunt, 2018)

3.4 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kon worden achterhaald dat er binnen het projectgebied enkel bebouwing voorkwam tussen 1842 en 1873. Hierna bleef het onbebouwd tot op heden. Mogelijk was er reeds vroeger bebouwing aanwezig maar deze bevinding kan niet door historische of cartografische bronnen gestaafd worden. Historisch gezien kunnen we voor het projectgebied dan ook spreken van een tot nu toe lage densiteit aan bebouwing.

In de dichte en ruime omgeving van het plangebied bevinden zich enkele archeologische waarden. Het betreft onder andere een site met walgracht uit de Nieuwe Tijd (CAI-locatie 9272) op ca. 600m ten westen van het onderzoeksgebied, in de omgeving van de Bleyenberghoeve. Ca. 600m en 800m ten noorden van het projectgebied werden bij veldprospectie op twee locaties aardewerk uit de Nieuwe Tijd gevonden, het ging hier in beide gevallen onder meer over rood en wit aardewerk, pijpwaar en Raeren steengoed (CAI-locaties 4955 en 4996). Er werd een Steentijd vondst aangetroffen door veldprospectie op ca. 700m van het projectgebied. Het gaat hier over een klein afslagstukje in zwarte silex met duidelijke bewerkingssporen (CAI-locatie 4953). Tenslotte werd er op ca. 1000m van het projectgebied rood aardewerk, Bouffioulx en steengoed aardewerk gevonden, ook hier uit de Nieuwe Tijd (CAI-4958).

Op basis van de CAI gegevens kunnen ook archeologische sporen aanwezig zijn binnen het plangebied. Echter door de impact van het aanplanten van bomen en plaatsen van bebouwing (1842-1873) kunnen deze sporen verstoord geraakt zijn. De potentiële sporen kunnen zover teruggaan als de Steentijd.

4 RESULTATEN BUREAUONDERZOEK

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het bureauonderzoek samengevat en geanalyseerd. Deze analyse leidt tot een advies voor een eventueel vervolgonderzoek of voor een vrijgave van het terrein. Dit advies dient bekrachtigd te worden door het Agentschap Onroerend Erfgoed.

4.1 ALGEMEEN

Naar aanleiding van een omgevingsvergunning heeft ARCHEBO bvba in opdracht van Landmeterskantoor Winston Schoeters een bureauonderzoek uitgevoerd. Het terrein ligt tussen de Patrijzendreef en de Achiel Cleynhenslaan in Keerbergen, gelegen in de provincie Vlaams-Brabant. Het terrein wordt verkaveld in twee loten, elk met een bouwzone voorzien. Er zou ca. 3500m² ontbost worden, waarvan 800m² aan bouwzones wordt toegekend. De totale oppervlakte van het project is ca. 6813,72 m².

4.2 BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN

Het doel van dit bureauonderzoek was een archeologische evaluatie van het terrein. Hierbij kunnen volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

1. *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?*

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kon worden achterhaald dat er binnen het projectgebied enkel bebouwing voorkwam tussen 1842 en 1873. Hierna bleef het onbebouwd tot op heden. Historisch gezien kunnen we voor het projectgebied dan ook spreken van een tot nu toe lage dichtheid aan bebouwing.

In de dichte en ruime omgeving van het plangebied bevinden zich enkele archeologische waarden. Het betreft onder andere een site met walgracht uit de Nieuwe Tijd (CAI-locatie 9272) op ca. 600m ten westen van het onderzoeksgebied, in de omgeving van de Bleyenberghoeve. Op ca. 600m en 800m ten noorden van het projectgebied werden bij veldprospectie op twee locaties aardewerk uit de Nieuwe Tijd gevonden, het ging hier in beide gevallen onder meer over rood en wit aardewerk, pijpwaar, Raeren en steengoed (CAI-locaties 4955 en 4996). Er werd een Steentijd vondst aangetroffen door veldprospectie op ca. 700m van het projectgebied. Het gaat hier over een klein afslagstukje in zwarte silex met duidelijke bewerkingssporen (CAI-locatie 4953). Tenslotte werd er op ca. 1000m van het projectgebied rood aardewerk, Bouffoult en steengoed aardewerk aangetroffen, ook hier uit de Nieuwe Tijd (CAI-4958).

2. *Welke info valt er te vinden over de voormalige constructies op het terrein?*

Aan de hand van de het kaartmateriaal konden we achterhalen dat er binnen het projectgebied enkel bebouwing aanwezig was tussen 1842 en 1873. Hierna blijft het projectgebied onbebouwd tot op heden.

3. *Welke archeologische structuren kunnen ter hoogte van het projectgebied verwacht worden op basis van een analyse van het historische kaart- en bronnenmateriaal?*

Op basis van de historische bronnen en kaarten kan geen uitsluiting gemaakt worden in de te verwachten structuren. De potentiële sporen kunnen zover teruggaan als de Steentijd.

4. *In welke mate en in welke zones kan er een recente verstoring verwacht worden van archeologisch erfgoed?*

Ter hoogte van de bebouwing tussen 1842 en 1873 kan mogelijke verstoring verwacht worden. Daarnaast is te zien op de orthofoto uit 1971 dat het noordelijke deel van het projectgebied ontbost werd en later weer aangeplant werd, wat ook voor verstoring van de bodem kan hebben gezorgd.

4.3 SAMENVATTING / ASSESSMENT BUREAUONDERZOEK

In deze samenvatting wordt een kort overzicht gegeven van de werkwijze van het bureauonderzoek en de belangrijkste conclusies. Bovendien wordt een afweging gemaakt van de noodzaak voor verder vooronderzoek voor de locatie.

4.3.1 Samenvatting voor een gespecialiseerd publiek

Naar aanleiding van een omgevingsvergunning heeft ARCHEBO bvba in opdracht van Landmeterskantoor Winston Schoeters een bureauonderzoek uitgevoerd. Het terrein ligt tussen de Patrijzendreef en de Achiel Cleynhenslaan in Keerbergen, gelegen in de provincie Vlaams-Brabant. Het terrein wordt verkaveld in twee loten, elk met een bouwzone voorzien. Er zou ca. 3500m² ontbost worden, waarvan 800m² aan bouwzones wordt toegekend. De totale oppervlakte van het project is ca. 6813,72 m².

In de dichte en ruime omgeving van het plangebied bevinden zich enkele archeologische waarden. Het betreft onder andere een site met walgracht uit de Nieuwe Tijd (CAI-locatie 9272) op ca. 600m ten westen van het onderzoeksgebied, in de omgeving van de Bleyenberghoeve. Op ca. 600m en 800m ten noorden van het projectgebied werden bij veldprospectie op twee locaties aardewerk uit de Nieuwe Tijd gevonden, het ging hier in beide gevallen onder meer over rood en wit aardewerk, pijpwaar, Raeren en steengoed (CAI-locaties 4955 en 4996). Er werd een Steentijd vondst aangetroffen door veldprospectie op ca. 700m van het projectgebied. Het gaat hier over een klein afslagstukje in zwarte silex met duidelijke bewerkingssporen (CAI-locatie 4953). Tenslotte werd er op ca. 1000m van het projectgebied rood aardewerk, Bouffouliux en steengoed aardewerk aangetroffen, ook hier uit de Nieuwe Tijd (CAI-4958).

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kon worden achterhaald dat er binnen het projectgebied enkel bebouwing voorkwam tussen 1842 en 1873. Hierna bleef het onbebouwd tot op heden. Historisch gezien kunnen we voor het projectgebied dan ook spreken van een tot nu toe lage dichtheid aan bebouwing.

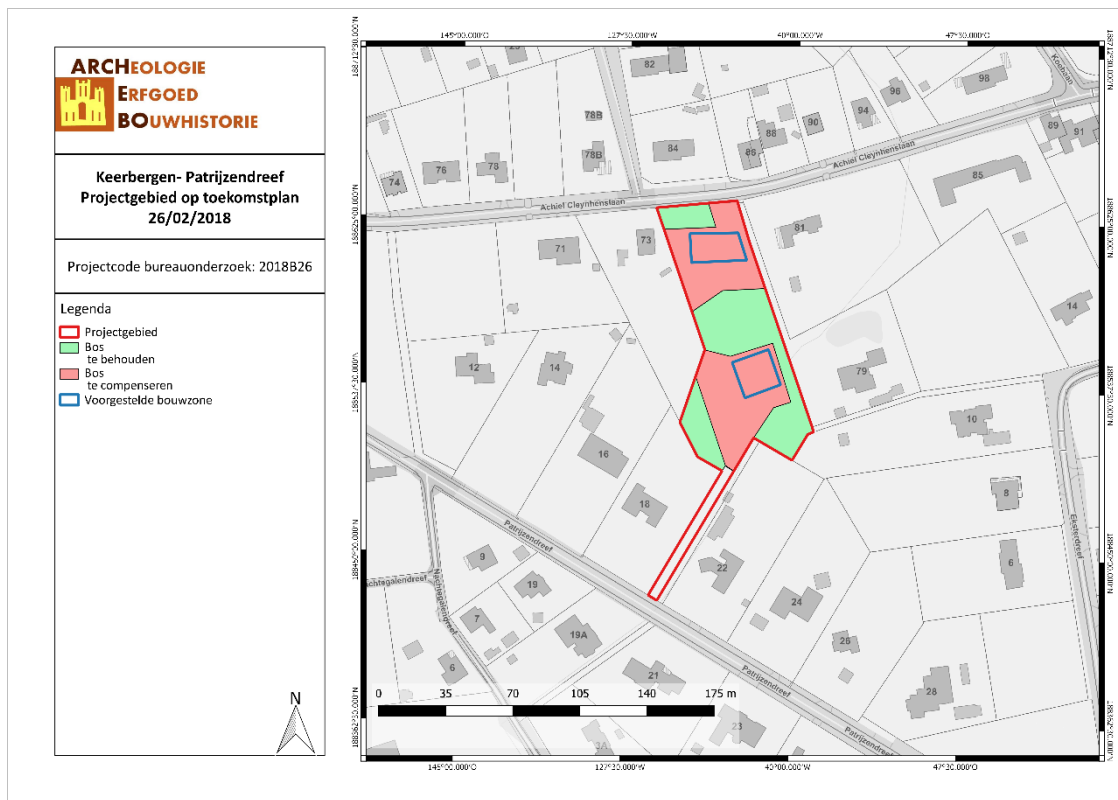
Op de bodemkaart staat het terrein in het noorden gekarteerd als Scm(g), een droge leemgrond met diepe antropogene humus A-horizont met grijsachtige kleur. In het middelste deel als Sbm(g), een matig droge lemige zandgrond met diepe antropogene humus A-horizont met grijze kleur. Dit zijn pluggenbodems. Meer zuidelijk gelegen, wordt de bodem als SbF gekarteerd, een droge lemige zandgrond met humus en/of ijzer B horizont. Tenslotte wordt het meest zuidelijk gelegen deel als ScF aangeduid, dit is een matig droge lemige zandgrond met humus en/of ijzer B horizont.

4.3.2 Samenvatting voor een niet-gespecialiseerd publiek

Naar aanleiding van een omgevingsvergunning heeft ARCHEBO bvba in opdracht van Landmeterskantoor Winston Schoeters een bureauonderzoek uitgevoerd. Het terrein ligt tussen de Patrijzendreef en de Achiel Cleynhenslaan in Keerbergen, gelegen in de provincie Vlaams-Brabant. Het terrein wordt verkaveld in twee loten, elk met een bouwzone voorzien.

In de dichte en ruime omgeving van het plangebied bevinden zich enkele archeologische waarden. Het gaat over drie vondsten van aardewerk en een site met Walgracht uit de Nieuwe Tijd. Op ca. 700m van het projectgebied werd een Steentijd artefact gevonden.

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kon worden achterhaald dat er binnen het projectgebied enkel bebouwing voorkwam tussen 1842 en 1873. Hierna bleef het onbebouwd tot op heden.

KEPA/18/02/28/29 - Digitale aanmaak

Figuur 34: Syntheseplan met aanduiding van de geplande werken (ARCHEBO bvba, 2018).

4.4 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat er geen verder archeologisch onderzoek dient te gebeuren. Dit wordt kort besproken in het 'Programma van maatregelen'.

5 BIBLIOGRAFIE

Bronnen

Van Ranst, E. en Sys, C., *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart (Schaal 1:20 000)*. Gent: Laboratorium voor Bodemkunde, 2000.

Online bronnen

Agentschap Onroerend Erfgoed, “*Inventaris Onroerend Erfgoed*”, geraadpleegd 17 januari 2018, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/>.

Geopunt Vlaanderen, “*Atlas der Buurtwegen*”, geraadpleegd 2 januari 2018, <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>.

Inventaris Onroerend Erfgoed, “*Pommelsven*”, geraadpleegd 28 februari 2018, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/302511>.

Inventaris Onroerend Erfgoed, “*Bleyenberghoeve*”, geraadpleegd 1 maart 2018, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/200059>

Wikipedia, “*Keerbergen*”, Wikipedia, geraadpleegd 28 februari 2018, <https://nl.wikipedia.org/w/index.php?title=Keerbergen&oldid=49844090>.

6 FIGURENLIJST

Figuur 1: Criteria bij omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden	4
Figuur 2: Situering van het projectgebied en de coördinaten op de GRB-kadasterkaart (Geopunt, 2018) .	6
Figuur 3: Situering van het projectgebied en de coördinaten op het gewestplan (Geopunt, 2018)	6
Figuur 4: Situering van het projectgebied op Orthofoto (Geopunt, 2018).....	7
Figuur 5: Projectgebied gezien vanop de Patrijzendreef (Google Street View, november 2009)	9
Figuur 6: Projectgebied gezien vanop de Achiel Cleynhenslaan (Google Street View, november 2010)....	9
Figuur 7: Situering van het projectgebied op Orthofoto (Geopunt, 2018).....	10
Figuur 8: Ontwerpplannen voor de verkavelingsaanvraag (Landmeterskantoor Winston Schoeters, 2018)	11
Figuur 9: Situering van het projectgebied op Toekomstplan (ARCHEBO bvba, 2018)	12
Figuur 10: Topografische kaart met situering van het projectgebied (Geopunt, 2018).....	14
Figuur 11: Situering van het projectgebied op het Digitaal Hoogtemodel (Geopunt, 2018).	14
Figuur 12: Situering van het projectgebied op het Digitaal Hoogtemodel (Geopunt, 2018).	15
Figuur 13: Hoogteprofiel doorheen het plangebied in NW-ZO richting (Geopunt, 2018).	15
Figuur 14: Kerebergen aangegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Geopunt, 2018)	16
Figuur 15: Situering van het projectgebied op de bodemkaart Vlaanderen (DOV, 2018).	17
Figuur 16: Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart (Geopunt, 2018).....	17
Figuur 17: Bodemgebruik in de omgeving van het plangebied volgens de bodemgebruikskaart (Geopunt, 2018).....	18
Figuur 18: Kaart met aanduiding van het projectgebied en de vondstlocaties uit de CAI (CAI, 2018).	19
Figuur 19: Kaart met situering van het projectgebied en IOE-relicten op GRB-basiskaart (IOE, 2018)	20
Figuur 20: Detail uit de Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2018).....	21
Figuur 21: Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen (Geopunt, 2018).	22
Figuur 22: Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen (Geopunt, 2018).	23
Figuur 23: Situering van het projectgebied op de Poppkaart (Geopunt, 2018).	23
Figuur 24: Situering van het onderzoeksgebied op de Topografische kaart van 1873 (Cartesius, 2018) ..	24
Figuur 25: Situering van het onderzoeksgebied op de Topografische kaart van 1904 (Cartesius, 2018) ..	25
Figuur 26: Situering van het onderzoeksgebied op de Topografische kaart van 1939 (Cartesius, 2018) ..	25
Figuur 27: Situering van het onderzoeksgebied op de Topografische kaart van 1969 (Cartesius, 2018) ..	26
Figuur 28: Situering van het onderzoeksgebied op de Orthofoto van 1971 (Cartesius, 2018)	26
Figuur 29: Situering van het onderzoeksgebied op de Orthofoto van 1979-1990 (Geopunt, 2018).....	27
Figuur 30: Situering van het onderzoeksgebied op de Orthofoto van 2000-2003 (Geopunt, 2018).....	27
Figuur 31: Situering van het onderzoeksgebied op de Orthofoto van 2005 - 2007 (Geopunt, 2018).....	28
Figuur 32: Situering van het onderzoeksgebied op de Orthofoto van 2008 - 2011 (Geopunt, 2018).....	28
Figuur 33: Situering van het onderzoeksgebied op de Orthofoto van 2013-2015 (Geopunt, 2018).....	29
Figuur 34: Synthesepan met aanduiding van de geplande werken (ARCHEBO bvba, 2018).	32

7 PLANNENLIJST

KEPA/18/02/27/1 - Digitale aanmaak	6
KEPA/18/02/26/2 - Digitale aanmaak	6
KEPA/18/02/27/3 - Digitale aanmaak	7
KEPA/18/02/27/4 - Digitale aanmaak	10
KEPA/18/02/27/5 - Digitale aanmaak	12
KEPA/18/02/27/6 - Digitale aanmaak	14
KEPA/18/02/28/7 - Digitale aanmaak	14
KEPA/18/02/28/8 - Digitale aanmaak	15
KEPA/18/02/28/9 - Digitale aanmaak	16
KEPA/18/02/28/10 - Digitale aanmaak	17
KEPA/18/02/28/11 - Digitale aanmaak	17
KEPA/18/02/28/12 - Digitale aanmaak	18
KEPA/18/02/28/13 - Digitale aanmaak	19
KEPA/18/02/28/14 - Digitale aanmaak	20
KEPA/18/02/28/15 - Digitale aanmaak	21
KEPA/18/02/28/16 - Digitale aanmaak	22
KEPA/18/02/28/17 - Digitale aanmaak	23
KEPA/18/02/28/18 - Digitale aanmaak	23
KEPA/18/02/28/19 - Digitale aanmaak	24
KEPA/18/02/28/20 - Digitale aanmaak	25
KEPA/18/02/28/21 - Digitale aanmaak	25
KEPA/18/02/28/22 - Digitale aanmaak	26
KEPA/18/02/28/23 - Digitale aanmaak	26
KEPA/18/02/28/24 - Digitale aanmaak	27
KEPA/18/02/28/25 - Digitale aanmaak	27
KEPA/18/02/28/26 - Digitale aanmaak	28
KEPA/18/02/28/27 - Digitale aanmaak	28
KEPA/18/02/28/28 - Digitale aanmaak	29
KEPA/18/02/28/29 - Digitale aanmaak	32